

De mbo-sector in 2021: een financieel gezonde sector met diverse toekomstige uitdagingen

Inzichten uit de financiële benchmark mbo

Sectorresultaten verslagjaar 2021

Oktober 2022

**GEEN / ZEER WEINIG OPLOSJMIDDELEN
VOLDOET VOOR PROFESSIONEEL
GEBRUIK BINNEN AAN ARBO**

De afgebeelde afwerking is een voorbeeld van een professionele afwerking. Het is niet bedoeld om te worden gebruikt voor DIY-afwerkingen. Het is belangrijk om de afwerking te laten drogen voordat u de afwerking opnieuw aanbreft. Het is belangrijk om de afwerking te laten drogen voordat u de afwerking opnieuw aanbreft. Het is belangrijk om de afwerking te laten drogen voordat u de afwerking opnieuw aanbreft.

Inhoud

Samenvatting	5
Financiële kengetallen sector	7
Door NPO-gelden is de rentabiliteit in 2021 met 3,9% hoogste van afgelopen vijf jaar	8
Aantal scholen met tweejarig negatieve rentabiliteit is afgenomen	10
Solvabiliteit toegenomen	11
Liquiditeit gestegen	12
Nadere analyse financiële kengetallen	13
Combinatie van financiële kengetallen	14
Financiële kengetallen per type school: rentabiliteit alle schooltypen positief	15
Financiële kengetallen per grootteklasse	16
Kosten en baten	17
Lichte daling aantal studenten	18
Totale baten in 2021 met 9,4% gestegen	20
Aandeel kosten direct onderwijsondersteunend personeel gestegen	22
In 2021 een daling van 4,7% van het aantal studenten per fte onderwijzend personeel	24
Stijging salariskosten per fte in loondienst conform loonontwikkelingen	26
Aantal m ² in de sector en huisvestingskosten per m ² licht gestegen	27
Aandeel ICT-kosten gelijk gebleven	29
Bijlagen	30
Bijlage A: Begripsomschrijvingen en aantal scholen in financiële benchmark	31
Bijlage B: Onderzoeksverantwoording	32
Bijlage C: Financiële positionering mbo-scholen	33

Samenvatting

Traditiegetrouw presenteert de MBO Raad ook voor 2021 de resultaten van de financiële benchmark in de mbo-sector, als onderdeel van de bredere benchmark middelbaar beroepsonderwijs.

Net zoals andere maatschappelijke sectoren heeft ook de mbo-sector gedurende 2021 het gehele jaar te maken gehad met de gevolgen van de COVID-19 pandemie. De scholen gaven invulling aan de ruimte die de richtlijnen vanuit de rijksoverheid boden, om de lessen zoveel mogelijk op school te laten plaatsvinden. Behalve een korte periode voor en na de zomervakantie 2021, hadden scholen het hele jaar te maken met de 1,5 metermaatregel en de mondkapjesplicht. Helaas zijn er door het uitvallen van lessen en de soms beperktere mogelijkheden vanwege onlineonderwijs, ook achterstanden ontstaan.

Vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) zijn voor 2021 en 2022 extra financiële middelen beschikbaar gesteld om de achterstanden bij studenten weg te werken en studenten te ondersteunen en te begeleiden op het vlak van sociaal welzijn, in- en doorstroom, stages en de aanpak van jeugdwerkloosheid. Doordat deze middelen gedurende het jaar ter beschikking kwamen, konden scholen de middelen voor 2021 niet volledig inzetten. Als gevolg daarvan steeg de rentabiliteit van 1,7% in 2020 naar 3,9% in 2021. Het sectorresultaat is daarmee 2,8% hoger dan begroot.

De NPO-middelen hebben de rentabiliteit over de gehele lijn met 3,9% verhoogd. Wanneer de NPO-gelden niet worden meegenomen in het resultaat, dan neemt de gemiddelde rentabiliteit af tot 0%. Verwacht wordt dat de niet-uitgegeven NPO-gelden in 2022 alsnog worden ingezet om de opgelopen achterstanden als gevolg van COVID-19 weg te werken. De hogere rentabiliteit van 2021 is daarmee naar verwachting een eenmalig effect.

De solvabiliteit, rentabiliteit en liquiditeit van de sector tonen de solide financiële basis van de mbo-sector

De gemiddelde solvabiliteit, rentabiliteit en liquiditeit van de sector zijn met respectievelijk 59,3%, 3,9% en 2,17 adequaat en leggen een solide basis voor de financiële continuïteit van de sector. Het totale sectorresultaat steeg van € 85,7 miljoen in 2020 naar € 231,1 miljoen in 2021. Dit wordt veroorzaakt door de deels niet tot besteding gekomen NPO-gelden. De rentabiliteit steeg van 1,7% in 2020 naar 3,9% in 2021. Het aantal scholen met een negatief financieel resultaat daalde van vijftien vorig jaar naar vier dit jaar. Ook nam het aantal scholen met een tweejarig negatief resultaat af van negen in 2020 naar twee scholen in 2021.

De solvabiliteit I – het eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal – steeg van 57,6% in 2020 naar 59,3% in 2021, waarmee de stijgende trend in de solvabiliteit verder doorzet. De stijging van de solvabiliteit wordt verklaard door de toevoeging van het resultaat aan het eigen vermogen.

Hoewel de solvabiliteit van individuele scholen verschilt, is gemiddeld de solvabiliteit binnen de sector adequaat. Een adequate solvabiliteit zal ook hard nodig zijn om de vele toekomstige uitdagingen, zoals de verwachte krimp in het aantal studenten, verduurzaming van gebouwen, sterk gestegen energieprijzen en het aantrekken van nieuwe docenten en andere medewerkers op een krappe arbeidsmarkt, het hoofd te kunnen bieden. Dit vraagt de scholen de ruimte te bieden en hen te stimuleren te investeren in verjonging van de formatie, flexibilisering van het onderwijs en de verduurzaming van gebouwen.

De gemiddelde liquiditeit - de mogelijkheid te voldoen aan korte termijnverplichtingen - is gestegen van 1,92 in 2020 naar 2,17 in 2021. Hiermee kunnen de mbo-scholen ruimschoots aan hun financiële verplichtingen op korte termijn voldoen. De liquiditeit is met name gestegen als gevolg van de positieve jaarresultaten zoals eerder vermeld bij de rentabiliteit.

Hoewel de financiële positie van de sector over het algemeen adequaat is, zijn er grote verschillen tussen regio's. Scholen in het Randstedelijk gebied hebben veelal te maken met toenemende leerlingaantallen, terwijl de krimp van het aantal leerlingen veelal daarbuiten plaatsvindt. Daarom is het aan te bevelen de komende periode meerjarige scenario-analyses met betrekking tot de ontwikkeling van de studentenaantallen op te stellen en op basis daarvan de financiële ratio's te bepalen en deze af te zetten tegen de signaleringswaarden van het ministerie van OCW. Hiermee kan de kwaliteit van het onderwijs, en in het bijzonder op het begeleiden van studenten met een verhoogd risico op voortijdige uitval worden bevorderd. Volgens het ministerie van OCW is het aantal voortijdig schoolverlaters in het schooljaar 2020-2021 gestegen nadat het aantal voortijdig schoolverlaters voor het mbo-onderwijs een aantal jaren was afgenomen.

Toekomstige uitdagingen vergen financiële manoeuvreerruimte van scholen

In de komende jaren krijgen de mbo-scholen met verschillende ontwikkelingen zoals digitalisering en de verduurzamingsopgave te maken die de inzet van de beschikbare financiële middelen vergen om het onderwijs toekomstbestendig te maken en de kwaliteit van het onderwijs te borgen en te verbeteren.

Verwacht wordt dat de komende jaren extra inspanningen van de mbo-sector nodig zijn om de opgelopen studieachterstanden door COVID-19 weg te werken en aansluiting te behouden met een verder digitaliserende maatschappij. Daarbij heeft de COVID-19 uitbraak investeringen in de flexibilisering van het onderwijs versneld. Dit zien we terug in de samenstelling van de hogere ICT-kosten waarbij relatief meer geld is besteed aan de aanschaf van software. Evenals moet ook in de komende jaren worden geïnvesteerd in het aantrekken van veel nieuw personeel.

Eenzijds vanwege een krappe arbeidsmarkt in combinatie met een grote uitstroom van docenten en medewerkers die de komende jaren met pensioen gaan. Anderzijds om medewerkers aan te trekken die noodzakelijk zijn voor de implementatie van innovaties in het onderwijs, zoals in nieuwe online onderwijsmethoden en digitale les- en leermiddelen.

Bovendien dient de sector zich voor te bereiden op de verwachte daling van het aantal studenten in het mbo en de daarmee samenhangende bekostiging. De meest recente referentieraming van het ministerie van OCW voorziet een langjarige daling van het aantal mbo-studenten. Met een tweejarige vertraging uit zich dit in een krimp van de beschikbare middelen via de bekostiging. Hoewel de financiële uitgangspositie van de sector goed is, is de impact van deze ontwikkelingen onzeker en verschillend voor regio's en individuele scholen.

Daarnaast krijgen scholen onherroepelijk te maken met stijgende energielasten door de mondiaal stijgende gas- en elektriciteitsprijzen en schaarste aan materialen. Afhankelijk van prijsontwikkelingen in de bouwsector kan het naar voren halen van investeringen in verduurzaming en het energiezuiniger maken van schoolgebouwen financieel rendabel worden. De consequentie van het naar voren halen van verduurzamingsinvesteringen is dat scholen zullen interen op hun vermogen.

Sterke financiële positie biedt sector mogelijkheid om te investeren bij een afname van aantal studenten vanaf 2021

Nadat de afgelopen vijf jaar het aantal studenten achtereenvolgens is gestegen is het aantal (ongewogen) studenten in vergelijking met 2020 met -1,45% gedaald. De verwachte daling uit de eerdere referentieramingen lijkt daarmee ingezet. Deze daling wordt gedreven door een daling van de beroeps opleidende leerweg (BOL), de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) stijgt juist met 1,5%. Dit is omgekeerd ten opzichte van vorig jaar toen het aantal studenten in de BBL daalde en het aantal studenten in de BOL steeg.

Het aantal fte onderwijzend en onderwijsondersteunend personeel is in vergelijking met 2020 toegenomen met 4,7%, ondanks dat het aantal studenten licht afnam. Het aantal fte onderwijzend personeel is in vergelijking met 2020 4,5% en het onderwijsondersteunend personeel met 5,5% toegenomen. De combinatie van een stijgend aantal fte onderwijzend personeel en een dalend aantal studenten heeft ertoe geleid dat de sector fors meer onderwijzend personeel per student in heeft kunnen zetten dan vorig jaar: gemiddeld 1 fte per 13,9 studenten ten opzichte van 1 fte per 14,6 studenten in 2020. De stijging van de inzet van onderwijzend personeel per student vindt vooral plaats op de ROC's en de vakscholen. Bij de AOC's was het aantal

studenten per fte onderwijzend personeel in 2020 al 1,9 student per fte lager ten opzichte van het sectorgemiddelde.

Voor 2021 laat de ontwikkeling van het aantal studenten per fte onderwijzend personeel bij de AOC's een nihilistische stijging zien van 0,1 aantal studenten per fte onderwijzend personeel en blijft daarmee onder het sectorgemiddelde van 2021. Voor de sector als geheel heeft de trend vanaf 2014, waarin het aantal studenten per fte jaarlijks afnam, zich na een korte onderbreking vorig jaar, weer doorgezet.

Omdat naast het onderwijzend personeel ook het direct onderwijsondersteunend personeel wordt ingezet in het primaire proces, is het aantal gewogen studenten per fte onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel mogelijk een betere graadmeter voor het aantal studenten per fte. Ook hier is na een lichte stijging van 0,6% in 2020, in het huidige jaar een forse stijging van 4,7% zichtbaar voor het aantal studenten per fte onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel. In 2021 wordt gemiddeld 1 fte per 11,5 studenten ingezet ten opzichte van 1 fte per 12,1 studenten in 2020.

In 2021 is het aandeel van de personeelskosten dat aan onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel is besteed met 0,6% gestegen ten opzichte van voorgaand jaar. Dit betekent dat het aandeel van de personeelskosten dat aan indirect onderwijsondersteunend personeel en aan management en directie is besteed is afgenomen met 0,6%.

Financiële kengetallen sector

Rentabiliteit van 1,7% naar 3,9%

Solvabiliteit van 57,6% naar 59,3%

Scholen met tweejarig negatief resultaat: van 9 naar 2

Door NPO-gelden is de rentabiliteit in 2021 met 3,9% hoogste van afgelopen vijf jaar

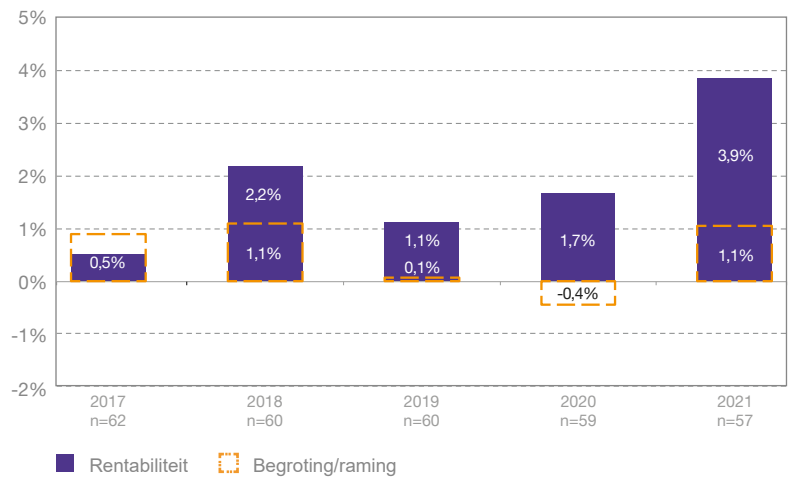
Rentabiliteit wordt in deze benchmark gedefinieerd als het resultaat ten opzichte van de totale baten. In 2021 is de gemiddelde rentabiliteit van de mbo-scholen gestegen van 1,7% naar 3,9%. De gemiddelde rentabiliteit in 2021 is de hoogste in de afgelopen vijf jaar en wordt gedreven door de NPO-gelden die normatief beschikbaar kwamen in 2021. Door de late ontvangst van deze NPO-gelden en het lastig kunnen invullen van vacatures door de krappe arbeidsmarkt, konden deze gelden niet volledig worden besteed in 2021. Dit leidt tot een hoger resultaat bij de mbo-scholen in 2021. De rentabiliteit valt beduidend lager uit (rond de 0%), wanneer de NPO-gelden niet in het resultaat worden meegenomen.

De ontwikkeling van de rentabiliteit over de jaren heen, zoals zichtbaar in figuur 1, laat een wisselend beeld zien. De pieken in 2018 en 2021 hebben een duidelijke verklaring. De piek in 2018 werd veroorzaakt doordat de kwaliteitsmiddelen laat in dat jaar beschikbaar kwamen. De piek in 2021 wordt verklaard door niet volledig tot besteding gekomen NPO-gelden.

In figuur 1 is zichtbaar dat de gerealiseerde rentabiliteit in 2021 (3,9%) hoger is dan de begrote rentabiliteit van 1,1%. Dit heeft dezelfde verklaring als de stijging ten opzichte van 2020, namelijk de late ontvangst van coronamiddelen, waardoor deze niet volledig ingezet konden worden. De verwachting is dat de niet uitgegeven NPO-gelden in 2022 alsnog tot besteding komen. Verder blijkt dat mbo-scholen conservatief begroten voor het deel dat prestatie-afhankelijk is en de dan nog onzekere loon- en prijscompensatie. Het gevolg is dat de gerealiseerde rentabiliteit veelal hoger is dan begroot. Ook in 2020 was dit het geval.

Tabel 1 toont de verschillen tussen de gerealiseerde en begrote rentabiliteit in 2020 en 2021.

Figuur 1: Ontwikkeling rentabiliteit 2017 - 2021 en begrote rentabiliteit

Bron: Benchmark 2017-2021

Tabel 1: Gerealiseerde versus begrote rentabiliteit 2020 - 2021

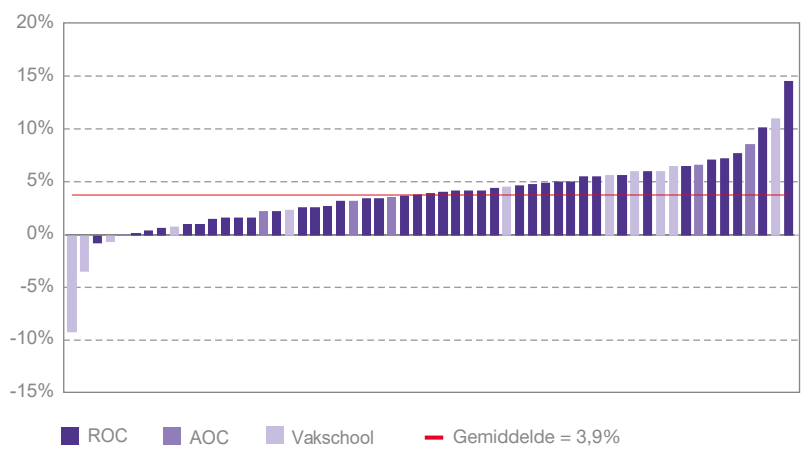
	Aantal scholen 2020	Percentage scholen 2020	Aantal scholen 2021	Percentage scholen 2021
Meer dan 5 procentpunt hoger dan begroot	7	11,9%	30	52,6%
2,5 tot 5 procentpunt hoger dan begroot	19	32,2%	13	22,8%
1 tot 2,5 procentpunt hoger dan begroot	12	20,3%	5	8,8%
0 tot 1 procentpunt hoger dan begroot	8	13,6%	5	8,8%
0 tot 1 procentpunt lager dan begroot	8	13,6%	2	3,5%
1 tot 2,5 procentpunt lager dan begroot	4	6,7%	1	1,8%
2,5 tot 5 procentpunt lager dan begroot	1	1,7%	0	0%
Meer dan 5 procentpunt lager dan begroot	0	0,0%	1	1,8%
Totaal	59	100%	57	100%

Bron: Benchmark mbo 2020 - 2021

Uit tabel 1 blijkt dat mbo-scholen conservatief begroten voor het deel dat prestatieafhankelijk is en de dan nog onzekere loon- en prijscompensatie. Het gevolg is dat de gerealiseerde rentabiliteit veelal hoger is dan begroot. Ook in 2020 was dit met gemiddeld 2,1% verschil het geval. Het verschil tussen de gerealiseerd versus begrote rentabiliteit toont dat veel scholen in de begroting positief waren over de haalbaarheid van de besteding van de coronagelden in boekjaar 2021. Hierdoor zouden de ontvangen coronagelden geen of slechts een licht effect hebben op de voor 2021 begrote rentabiliteit. Uit de in 2021 gemiddeld gerealiseerde rentabiliteit blijkt echter dat de beoogde volledige besteding van de coronagelden in boekjaar 2021 in de praktijk niet haalbaar is gebleken.

In figuur 2 is de rentabiliteit van alle deelnemende scholen weergegeven. Hieruit blijkt dat de rentabiliteit in 2021 varieert van -9,2% tot 14,6%. Deze spreiding van de gerealiseerde rentabiliteit in 2021 is vergelijkbaar met 2020. Het aantal scholen met een negatief resultaat is echter gedaald van 15 scholen in 2020 naar 4 scholen in 2021.

Figuur 2: Rentabiliteit per school 2021

Bron: Benchmark mbo 2021

Aantal scholen met tweejarig negatieve rentabiliteit is afgenomen

Uit tabel 2 blijkt dat in 2021 het aantal mbo-scholen met een negatief resultaat is afgenomen van 15 in 2020 naar 4 in 2021. Het laagste aantal over de gehele periode. De gemiddelde negatieve rentabiliteit van de scholen die verlies lijden is echter met -3,5% in 2021 versus -2,5% in 2020 hoger dan voorgaand jaar. Deze gemiddelde negatieve rentabiliteit wordt sterk beïnvloedt door de negatieve rentabiliteit van één school, zie ook figuur 2 in voorgaand hoofdstuk.

Tabel 2: Aantal mbo-scholen met negatieve rentabiliteit 2017 - 2021

Jaar	Totaal aantal scholen	mbo-scholen met negatieve rentabiliteit		
		Aantal scholen	Gemiddelde rentabiliteit	Percentage scholen
2021	57	4	-3,5%	7,0%
2020	59	15	-2,5%	25,4%
2019	56	17	-2,6%	28,3%
2018	56	11	-1,2%	18,3%
2017	58	22	-3,7%	35,5%

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Tabel 3: Meerjarig negatieve rentabiliteit 2017-2021 en meerjarige negatieve rentabiliteit 2016-2020

Jaar	Scholen met meerjarige negatieve rentabiliteit			Totaal aantal scholen	Jaar	Scholen met meerjarige negatieve rentabiliteit			Totaal aantal scholen
	Aantal scholen	Gemiddelde rentabiliteit	Percentage scholen			Aantal scholen	Gemiddelde rentabiliteit	Percentage scholen	
2020 en 2021	2	-0,7%	3,6%	56	2019 en 2020	9	-2,6%	15,3%	59
2019 t/m 2021	2	-0,7%	3,6%	56	2018 t/m 2020	0	0,0%		57
2018 t/m 2021	0		0,0%	54	2017 t/m 2020	0	0,0%		55
2017 t/m 2021	0		0,0%	52	2016 t/m 2020	0	0,0%		54

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Het aantal scholen met een tweejarig negatief resultaat is gedaald van 9 in 2020 naar 2 scholen in 2021. Deze daling ligt in lijn met de stijging van de rentabiliteit. Tabel 3 laat zien dat dezelfde twee scholen ook drie opeenvolgende jaren negatief resultaat hadden.

Uit tabel 4 blijkt dat ruim de helft van de scholen (39) de afgelopen twee jaar achtereen een positief financieel resultaat hebben behaald. Van deze 39 scholen hebben 17 scholen gedurende vijf opeenvolgende jaren een positief financieel resultaat behaald, 25 scholen gedurende vier opeenvolgende jaren en 32 scholen gedurende drie opeenvolgende jaren.

Het totale resultaat van de sector bedraagt € 231,1 miljoen in 2021. Dit is het saldo van een positief resultaat van € 233,8 miljoen en een negatief resultaat van -€ 2,7 miljoen, zie in tabel 5. Uit tabel 6 blijkt dat het resultaat in 2021 ruim twee en half keer hoger is dan voorgaand jaar als gevolg van deels niet tot besteding gekomen NPO-gelden.

Tabel 4: Meerjarige positieve rentabiliteit 2017 - 2021

Jaar	Scholen met meerjarig positieve rentabiliteit			Totaal aantal scholen
	Aantal scholen	Gemiddelde rentabiliteit	Percentage scholen	
2020 en 2021	39	4,8%	69,6%	56
2019 t/m 2021	32	4,8%	57,1%	56
2018 t/m 2021	25	4,8%	46,3%	54
2017 t/m 2021	17	4,8%	32,7%	52

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Tabel 5: Opbouw resultaat 2021

Resultaat	2021	Totaal aantal scholen
Totale resultaat	€ 231.090.400	57
Resultaat positief	€ 233.779.500	53
Resultaat negatief	-€ 2.689.100	4

Bron: Benchmark mbo 2021

Tabel 6: Opbouw sectorresultaat 2021 (negatieve en positieve saldi)

Jaar	Totale omvang resultaat in miljoenen euro's	Totaal aantal scholen
2021	€ 231,1	57
2020	€ 85,7	59
2019	€ 45,8	60
2018	€ 89,8	60
2017	€ 5,4	62

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

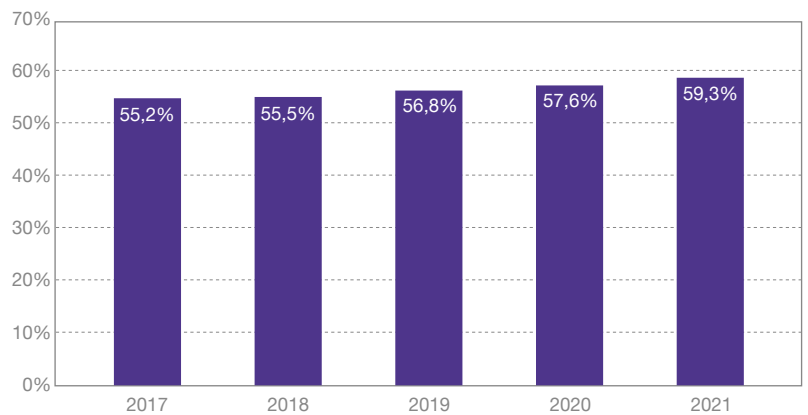
Solvabiliteit toegenomen

Binnen de mbo-sector worden twee soorten solvabiliteit gehanteerd. Solvabiliteit I is het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen. Solvabiliteit II is gedefinieerd als het eigen vermogen verhoogd met de voorzieningen als percentage van het totale vermogen. Het verschil tussen solvabiliteit I en II wordt derhalve door de voorzieningen gevormd. Aangezien tegenover de voorzieningen feitelijke verplichtingen staan die de komende jaren tot besteding van middelen leiden, wordt solvabiliteit I in deze rapportage verder aangeduid als solvabiliteit en als uitgangspunt genomen voor het inzicht in de buffer voor het opvangen van financiële tegenslagen. Figuur 3 toont de gemiddelde solvabiliteit van de mbo-scholen (ongewogen).

De gemiddelde solvabiliteit van de mbo-scholen bedraagt ultimo 2021 59,3% ten opzichte van 57,6% ultimo 2020. De stijging van de solvabiliteit (1,7%) kan verklaard worden door de toevoeging van het resultaat (stijging van 2,2%) aan het eigen vermogen. De spreiding in de solvabiliteit per school is in 2021 verder afgenomen en varieert van 32,9% tot 92,6% (in 2020 variatie van 29,9% tot 92,3%). Sinds 2016 zijn er geen scholen meer met een negatieve solvabiliteit.

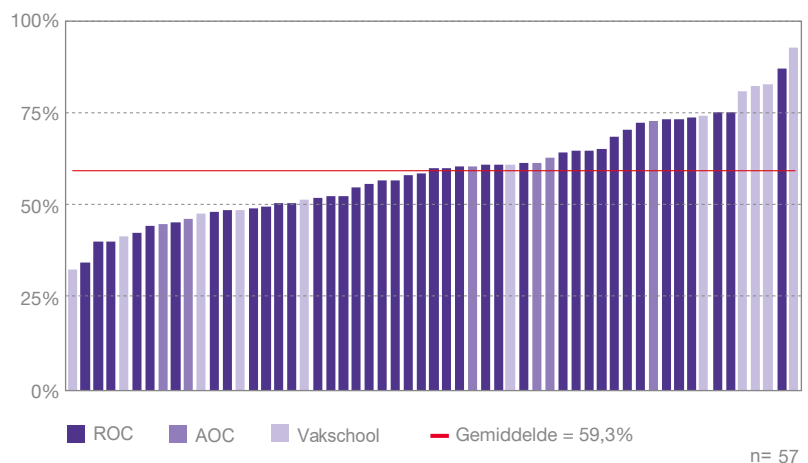
Het totale bedrag aan langlopend vreemd vermogen bij de scholen is in 2021 afgenomen. De gegevens in figuur 5 zijn gecorrigeerd voor de fusies van het afgelopen jaar. De fusie-effecten zijn separaat gemarkeerd met licht paars. De markering toont de impact van de fusies in 2020 en 2021. Het bedrag boven de gemarkeerde kolom toont de waarde van het langlopend vreemd vermogen inclusief de fusie-effecten. De waarde in het oranje deel van de kolom toont de correctiewaarde als gevolg van de fusies. De waarde in de blauwe kolom geeft de ontwikkeling zonder de gefuseerde scholen weer. In beide gevallen, gecorrigeerd voor fusies en ongecorrigeerd voor fusies is er sprake van een daling van het langlopend vreemd vermogen. Deze daling is conform verwachting, gezien de hoge solvabiliteit binnen de sector.

Figuur 3: Ontwikkeling gemiddelde solvabiliteit mbo-scholen 2017 – 2021

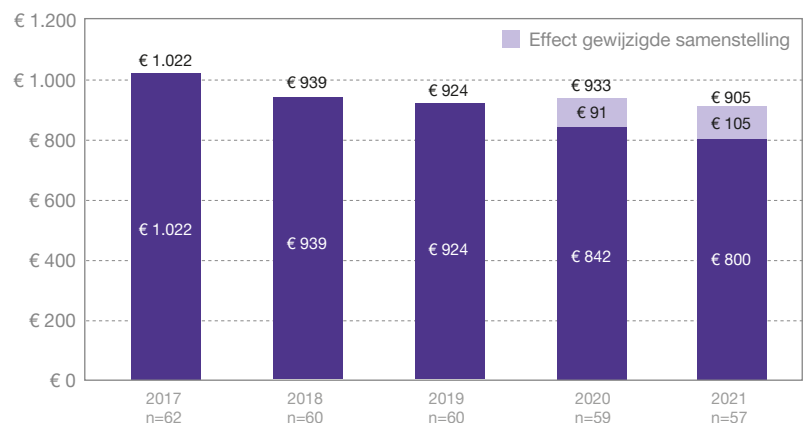
Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Figuur 4: Solvabiliteit per mbo-school 2021

Bron: Benchmark mbo 2021

Figuur 5: Ontwikkeling langlopend vreemd vermogen 2017 - 2021

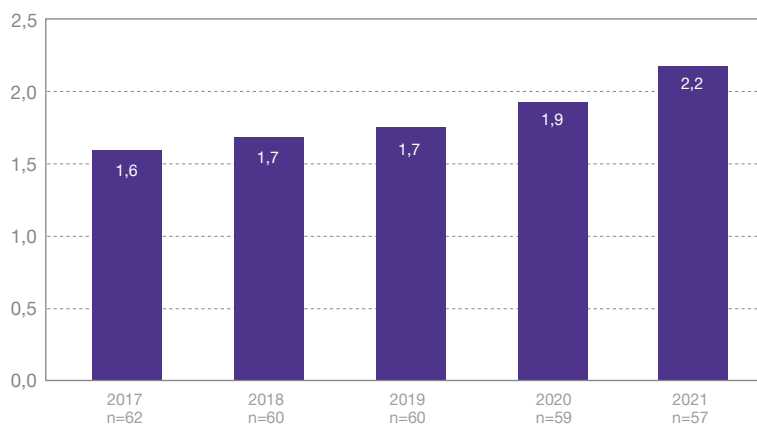
Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Liquiditeit gestegen

In 2021 bedraagt de liquiditeit (vlottende activa gedeeld door kortlopende schulden) van de mbo-scholen 2,17 ten opzichte van 1,92 in 2020. Hiermee kunnen de mbo-scholen ruimschoots aan hun financiële verplichtingen op korte termijn voldoen. De liquiditeit is gestegen als gevolg van de positieve jaarresultaten van mbo-scholen.

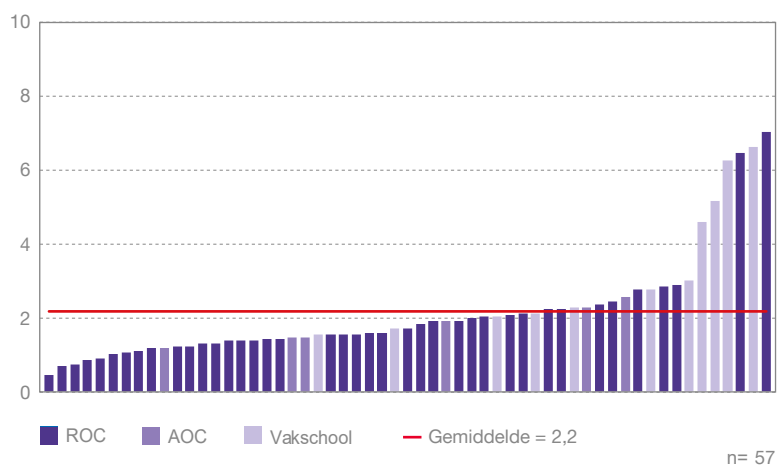
De liquiditeit per school in 2021 varieert van 0,46 tot 7,01 en heeft daarmee een kleinere bandbreedte dan vorig jaar (2020: 0,20 tot 9,56). Sinds 2021 hanteert de onderwijsinspectie een signaleringsgrens voor liquiditeit van 0,75. Drie scholen vallen onder deze signaleringsgrens.

Figuur 6: Ontwikkeling liquiditeit 2017 - 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Figuur 7: Liquiditeit per school 2021

Bron: Benchmark mbo 2021

¹ Een tijdelijke liquiditeit van minder dan 1 is hanteerbaar als de school scherp stuurt op de liquide middelen, een goede solvabiliteit heeft en de exploitatie op orde heeft.

Nadere analyse financiële kengetallen

Combinatie van financiële kengetallen toont
gezond financieel beeld van de sector

Daling solvabiliteit AOC's tegenover een stijging
van solvabiliteit bij ROC's en vakscholen

Combinatie van financiële kengetallen

Voor een goed inzicht in de financiële duurzaamheid van de sector worden in deze mbo benchmark niet alleen de afzonderlijke financiële kengetallen weergegeven, maar ook de combinatie daarvan. In figuur 8 zijn rentabiliteit en de liquiditeit gecombineerd weergegeven: de rentabiliteit op de y-as en de liquiditeit op de x-as. Elk symbool stelt een school voor, gedifferentieerd naar grootteklasse.

Net als in vorige jaren zijn in de figuur de signaleringsgrenzen ingetekend die het ministerie van OCW voor de financiële kengetallen hanteert:

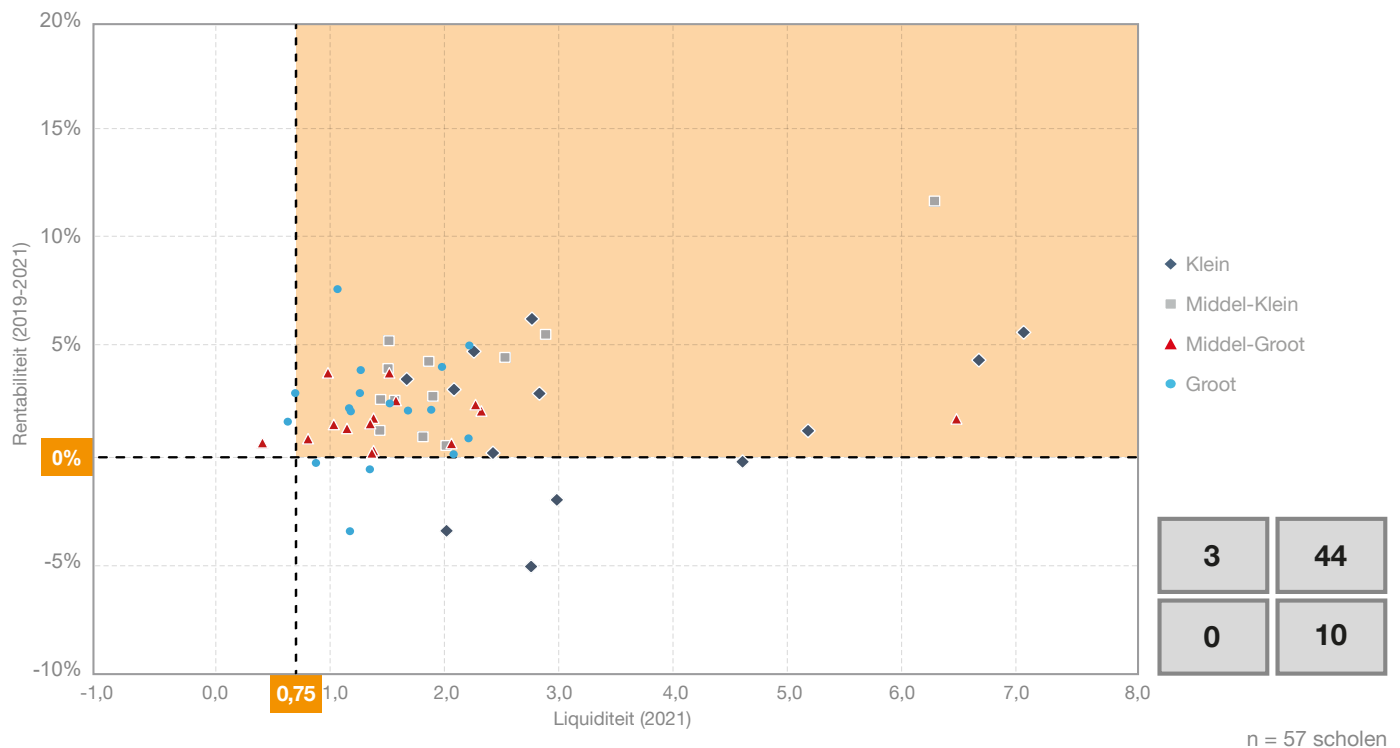
- Een rentabiliteit van minimaal 0% gemiddeld over de afgelopen drie jaar (de periode van drie jaar borgt dat incidentele schommelingen het beeld niet te zeer beïnvloeden);
- Een liquiditeit van minimaal 0,75. (Merk op dat deze signaleringsgrens in voorgaande jaren 0,5 was).

De scholen boven de horizontale grenslijn in figuur 8 hebben over drie jaren gezien een positieve rentabiliteit. De scholen rechts van de verticale grenslijn hebben een liquiditeit van meer dan 0,75 voor 2021.

Op basis van de combinatie van deze kengetallen kan worden vastgesteld dat de scholen in het kwadrant rechtsboven vanuit de perspectieven rentabiliteit en liquiditeit aan de hand van de signaleringsgrenzen van OCW als duurzaam financieel gezond worden beschouwd. In dit kwadrant zijn 44 scholen opgenomen. In 2020 waren dat er 51, in 2019 waren dit er 40 en in 2018 37.

Verder blijken er zich geen scholen onder de signaleringwaarden voor beide kengetallen (liquiditeit en rentabiliteit) te bevinden (kwadrant linksonder). In 2020 bevond één school zich in die situatie, in 2021 bevindt deze school zich in het kwadrant linksboven.

Figuur 8: Financiële positionering scholen 2021 met signaleringsgrenzen OCW

Bron: Benchmark mbo 2021

Financiële kengetallen per type school: rentabiliteit alle schooltypen positief

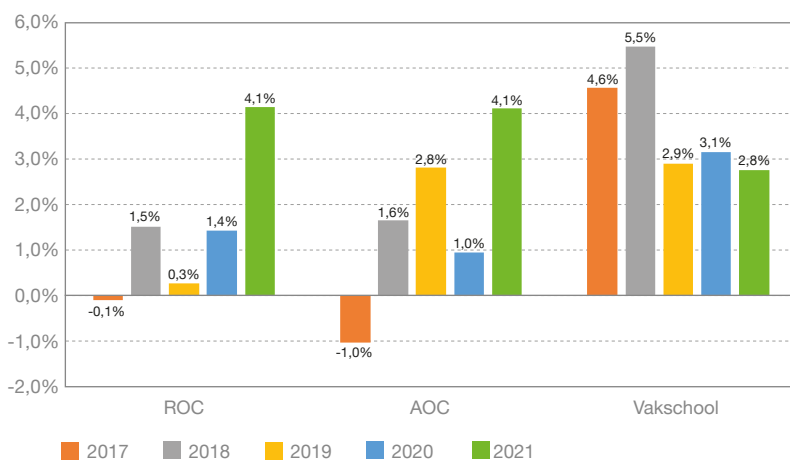
De gemiddelde rentabiliteit is bij de ROC's en AOC's in 2021 gestegen. Dit betreft een stijging van 1,4% naar 4,1% bij de ROC's en van 1,0% naar 4,1% bij de AOC's. Bij de vakscholen is er echter een lichte daling in de gemiddelde rentabiliteit zichtbaar: van 3,1% in 2020 naar 2,8% in 2021. Dit verschil wordt vooral veroorzaakt door de hoge spreiding van de rentabiliteit bij de vakscholen (tussen de -9,2% en 11,1%).

Uit figuur 9 blijkt dat de gemiddelde rentabiliteit bij ROC's en AOC's marginaal boven de gemiddelde rentabiliteit van de totale sector van 3,9% in 2021 ligt. De gemiddelde rentabiliteit bij vakscholen van 2,8% ligt 1,1% onder het gemiddelde van de totale sector. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat vakscholen in tegenstelling tot ROC's en AOC's een groter gedeelte van de NPO gelden hebben uitgegeven.

De solvabiliteit van de drie schooltypen kent onderlinge verschillen in hoogte en trend. Zo is de hoogte van de solvabiliteit van de vakscholen bovengemiddeld (63,3% ten opzichte van een gemiddelde solvabiliteit van 59,3%) en is de solvabiliteit van de ROC's en AOC's in lijn met het gemiddelde (respectievelijk 58,3% en 58,2%). Daarnaast is bij de ROC's een stijging in solvabiliteit zichtbaar, blijft de solvabiliteit voor de vakscholen nagenoeg gelijk en is er bij de AOC's een daling van de solvabiliteit te zien. Deze daling wordt verklaard door de fusies van het afgelopen jaar. Gecorrigeerd voor de fusies is een stijging te zien van 54,7% in 2020 naar 61,7% in 2021.

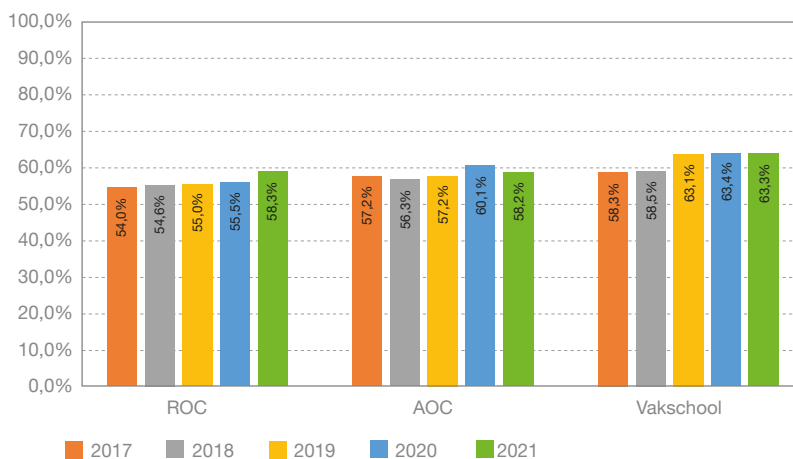
De gemiddelde liquiditeit van de mbo-scholen is bij elk type school gestegen. De liquiditeit bij de ROC's steeg van 1,6 in 2020 naar 1,9 in 2021. De stijging bij de AOC's en vakscholen is marginaal. De liquiditeit van de AOC's stijgt van 1,7 naar 1,8 en van de vakscholen van 3,4 naar 3,5. De liquiditeit van de vakscholen is net als voorgaand jaar hoger dan de andere typen scholen doordat twee vakscholen met een liquiditeit van 6,3 en 6,6 een hoge liquiditeit hebben.

Figuur 9: Rentabiliteit 2017 – 2021 per type school

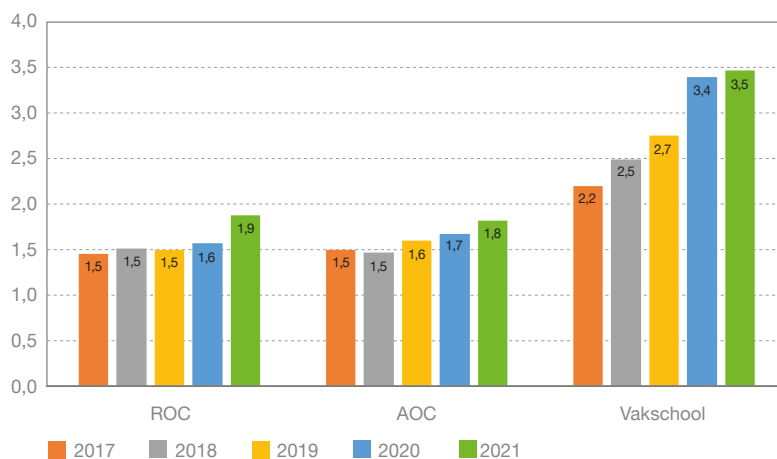
Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Figuur 10: Solvabiliteit ROC's, AOC's en vakscholen 2017 – 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Figuur 11: Liquiditeit ROC's, AOC's en vakscholen 2017 – 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

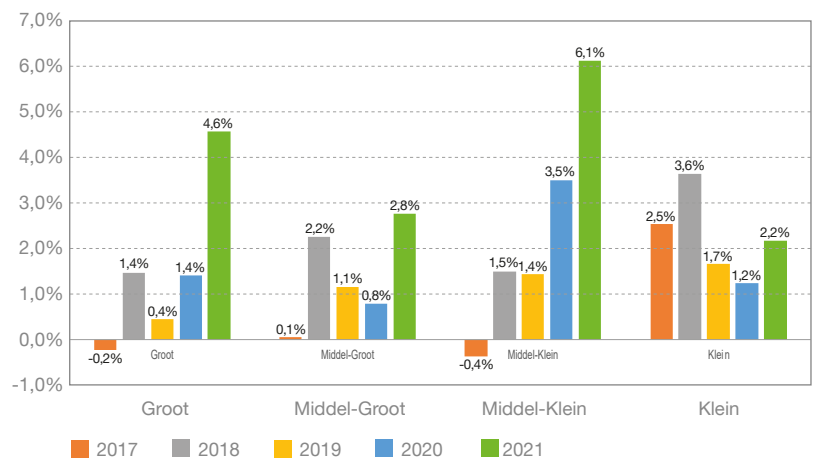
Financiële kengetallen per grootteklasse

In figuur 12 is zichtbaar dat de rentabiliteit bij elke grootteklasse is gestegen, al verschilt de stijging sterk per klasse. Zo is de sterkste stijging aanwezig bij de grootteklasse 'Groot', namelijk van 1,4% in 2020 naar 4,6% in 2021. Nadere analyse laat zien dat deze hogere rentabiliteit vooral te maken heeft met de ontvangen coronagelden. Grofweg kan vermeld worden dat de scholen in de grootteklasse 'Groot' er minder in geslaagd zijn om de ontvangen coronagelden in 2021 in te zetten. Dit is logisch aangezien zij door hun studentenaantallen ook in absolute zin een hoger bedrag en daarmee een grotere uitdaging hadden. De grootteklasse 'Klein' laat de minste stijging zien, van 1,2% in 2020 naar 2,2% in 2021. Dit komt doordat de grootteklasse 'Klein' vier mbo-scholen met een negatieve rentabiliteit bevat.

De solvabiliteit per grootteklasse zoals opgenomen in figuur 13, laat een wisselend beeld zien. Voor alle grootteklasse stijgt de solvabiliteit, behalve bij de grootteklasse 'Klein' waar de solvabiliteit daalt van 63,9% in 2020 naar 63,1% in 2021. De stijging is het grootst in de grootteklasse 'Groot'. De solvabiliteit per grootteklasse ligt in 2021 in de range van 53,4% tot 63,8% en is daarmee in lijn met de gemiddelde solvabiliteit van 59,3% voor de gehele mbo-sector.

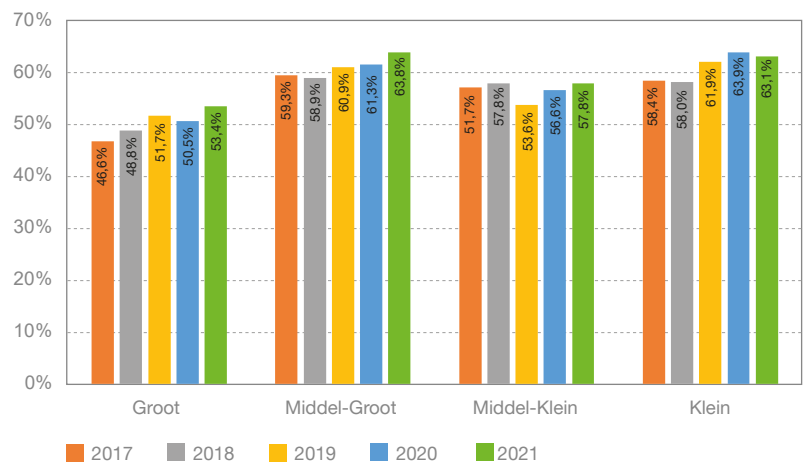
Uit figuur 14 blijkt dat de liquiditeit in iedere grootteklasse is gestegen. Deze stijging ligt tussen de 0,2 en 0,5, waardoor er in 2021 geen grote verschillen per grootteklasse ontstaan. De grootteklasse 'Klein' heeft ook in 2021 een hoge liquiditeit, dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat drie vakscholen in deze grootteklasse een hoge liquiditeit hebben.

Figuur 12 Rentabiliteit per grootteklasse 2017 - 2021

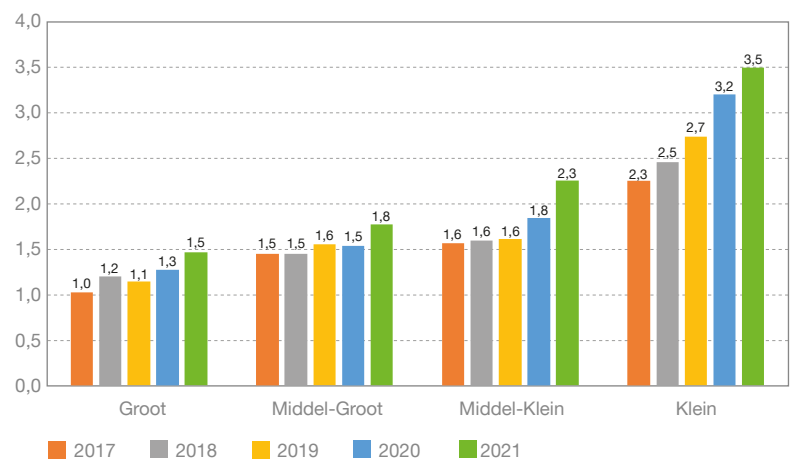
Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Figuur 13: Solvabiliteit per grootteklasse 2017 - 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Figuur 14: Liquiditeit per grootteklasse 2017 - 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Kosten en baten

Verwachte daling aantal studenten (gewogen en ongewogen) in 2021 ingezet

Totale baten stijgen met 9,4%

Aandeel kosten onderwijspersoneel en direct onderwijsondersteunend personeel gestegen

Inzet onderwijzend personeel per student in 2021 gestegen met 4,5%

Aandeel ICT kosten gelijk gebleven

Lichte daling aantal studenten

Het aantal ongewogen studenten is in vergelijking met 2020 met 1,45% gedaald. Deze daling is in lijn met eerdere referentieramingen van het ministerie van OCW. Onderliggend daalt het aantal studenten in de BOL, de beroeps opleidende leerweg, met 2,44%, terwijl het aantal studenten in de BBL, de beroepsbegeleidende leerweg, juist stijgt met 1,5%. Dit is precies omgekeerd met vorig jaar toen het aantal studenten in de BBL daalde en het aantal studenten in de BOL steeg. Een verklaring voor de toename in de BBL is de krapte op de arbeidsmarkt, welke als een aanjager voor studenten om een BBL-studie te kiezen heeft gewerkt.

Uit nadere analyse van de ontwikkeling van gewogen studentenaantallen per school is gebleken dat op 42 van de 57 scholen het aantal studenten in de periode van 1 oktober 2020 tot 1 oktober 2021 is gedaald en het aantal studenten op de overige 15 scholen in diezelfde periode is gestegen.

Bij de ROC's en de vakscholen daalt bij vier op de vijf scholen de ongewogen studentenaantallen. Bij de AOC's is bij twee van de zeven scholen een daling van studentenaantallen te zien.

Het aantal gewogen studenten, dat is het aantal dat de basis vormt voor bekostiging, is in 2021 eveneens gedaald met -1,88%. In 2020 was er nog sprake van een stijging van 1,86%. In de weging tellen BOL-studenten voor 1,0 mee en BBL-studenten voor 0,5. De daling van het aantal studenten in 2021 gaat naar verwachting over in een trendmatige daling conform de referentieramingen van het ministerie van OCW.

Tabel 7: Ontwikkeling aantal studenten (absoluut) 2017 – 2021

Type student	Aantal studenten					Mutatie 1-10-20 t.o.v, 1-10-21	
	Per 1-10-17	Per 1-10-18	Per 1-10-19	Per 1-10-20	Per 1-10-21	Aantal	Percentage
BBL	108.580	120.734	130.451	128.393	130.314	1.921	1,50%
BOL deeltijd	3	0	0	0	0	0	0,00%
BOL voltijd	378.186	375.646	373.591	382.917	373.564	-9.353	-2,44%
Totaal	475.686	496.380	504.042	511.310	503.878	7.268	-1,45%

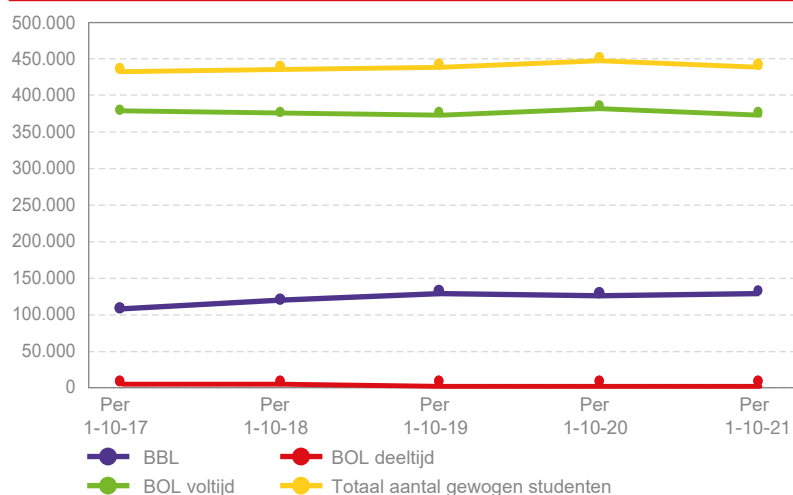
Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Tabel 8: Ontwikkeling gewogen aantal studenten 2017-2021

Type student	Aantal studenten					Mutatie 1-10-20 t.o.v, 1-10-21	
	Per 1-10-17	Per 1-10-18	Per 1-10-19	Per 1-10-20	Per 1-10-21	Aantal	Percentage
Totaal gewogen aantal studenten	432.477,5	436.013,0	438.816,5	447.113,5	438.721,0	-8.392,5	-1,88%

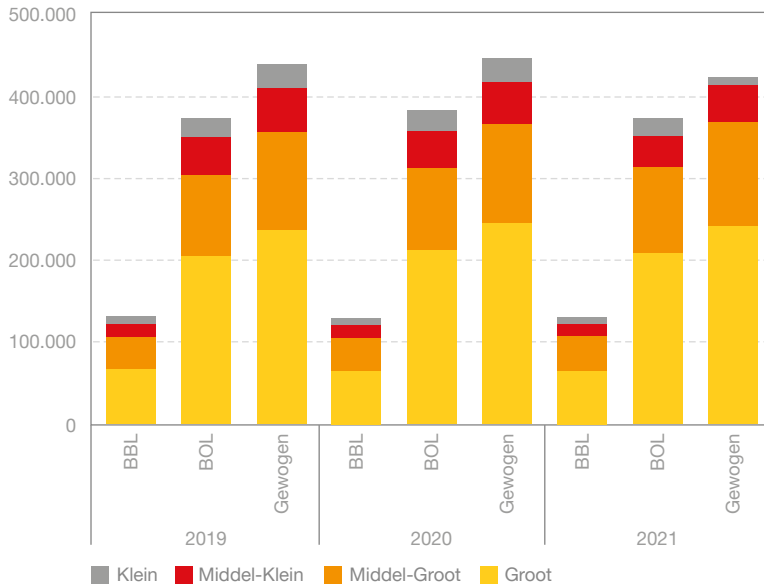
Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Figuur 15: Ontwikkeling aantal studenten per leerweg absoluut en totaal gewogen 2017 - 2021

Bron: Benchmark mbo 2021

Figuur 15a: Ontwikkeling aantal studenten per leerweg absoluut ingedeeld per grootteklasse per jaar voor 2019 – 2021

Bron: Benchmark mbo 2019 - 2021

Totale baten in 2021 met 9,4% gestegen

In 2021 is de totale rijksbijdrage voor het beroepsonderwijs met 9,6% gestegen. De rijksbijdrage voor het voortgezet onderwijs (voor de mbo-scholen die ook voortgezet onderwijs bieden) steeg met 22,6%. De overige baten zijn afgenomen met -2,5%. Per saldo betekent dit een stijging van de totale baten met 9,4%.

De rijksbijdrage per student (gewogen naar voltijd en deeltijd) is gestegen met 8,8% van € 10.296 in 2020 naar € 11.290 in 2021. Deze stijging wordt, net als de stijging van de baten, gedreven door NPO-gelden. Daarnaast wordt de stijging versterkt, doordat de studentenaantallen in 2021 voor het eerst sinds lange tijd dalen. De doorvertaling van deze daling op de totale rijksbijdrage zal over twee jaar zichtbaar zijn, daar de bekostiging van de rijksbijdragen gebaseerd is op het studentenaantal van t-2.

De bijdrage per gewogen student verschilt per school, dit is onder meer afhankelijk van het type school, de aangeboden opleidingen en de historische ontwikkeling van het aantal studenten. De rijksbijdrage per gewogen student varieert in 2021 per school van € 9.914 tot € 15.957.

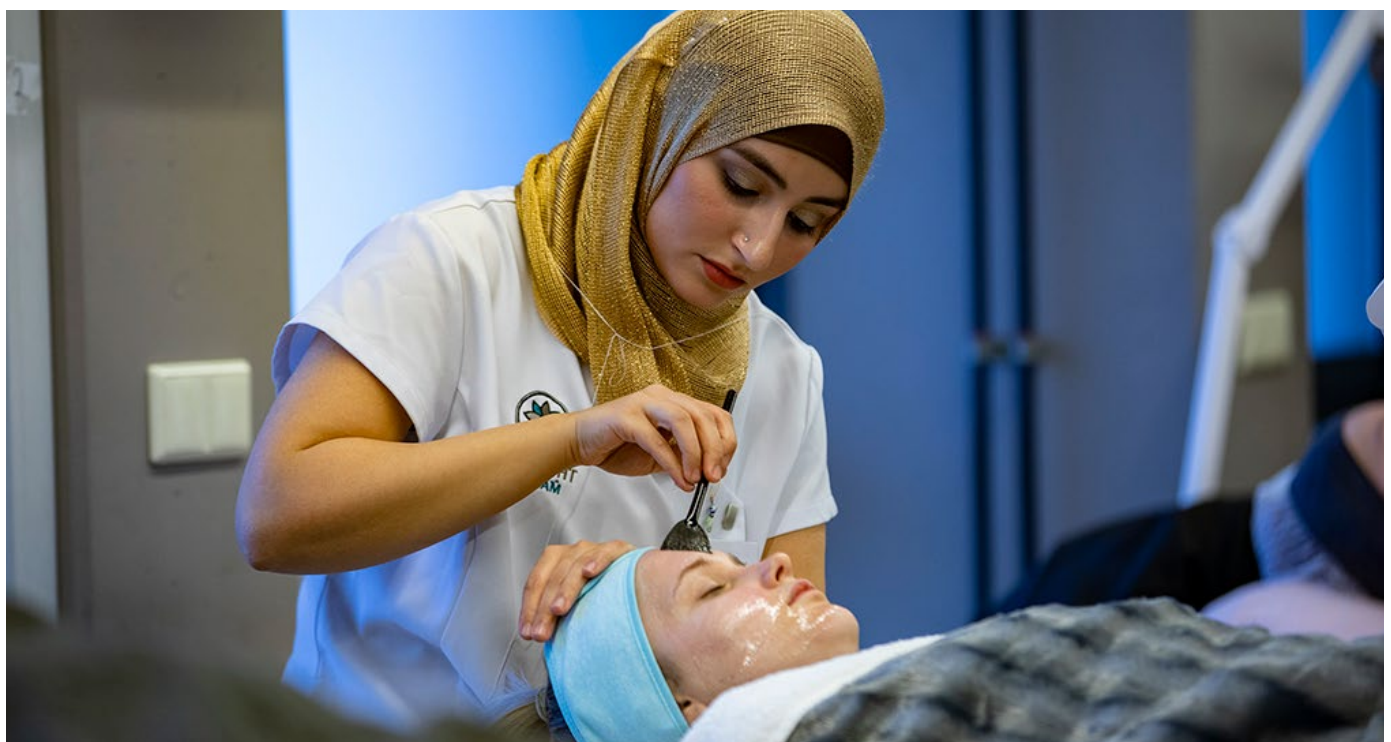
De rijksbijdrage per fte is gestegen van € 102.189 in 2020 naar € 108.217 in 2021. In 2021 is zowel de rijksbijdrage als het aantal fte gestegen. Aangezien de stijging van de rijksbijdrage door de coronamiddelen groter is dan de stijging van het aantal fte is de rijksbijdrage per fte in 2021 per saldo 5,9% gestegen ten opzichte van 2020.

De rijksbijdragen per fte is voor vakscholen (€113.481) hoger dan voor de ROC's (€106.754) en AOC's (€108.316). Bij elk type school zijn de rijksbijdragen per fte toegenomen. Deze stijging is het sterkst bij de ROC's met 6,8%, tegenover een stijging van 5,8% en 3,1% bij respectievelijk de AOC's en de vakscholen.

Tabel 9: Ontwikkelingen rijksbijdragen 2020 – 2021, in miljoenen euro's – gecorrigeerd voor fusies in 2020 en 2021

Baten	Rijksbijdrage		Mutatie 2021 ten opzichte van 2020	
	2021	2020	€	%
Rijksbijdragen beroepsonderwijs	€ 4.607,72	€ 4.202,97	€ 404,75	9,6%
Rijksbijdragen voortgezet onderwijs	€ 417,54	€ 340,62	€ 76,91	22,6%
Overige baten	€ 428,57	€ 439,38	-€ 10,81	-2,5%
Totale baten	€ 5.453,83	€ 4.982,97	€ 470,86	9,4%

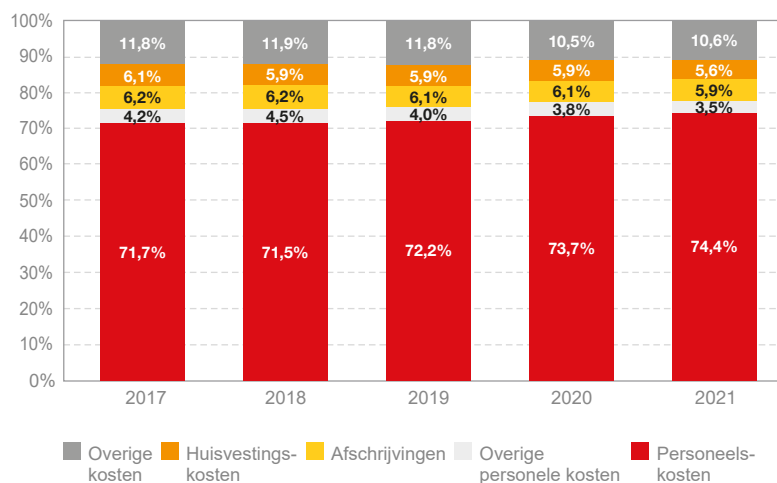
Bron: Benchmark mbo 2021

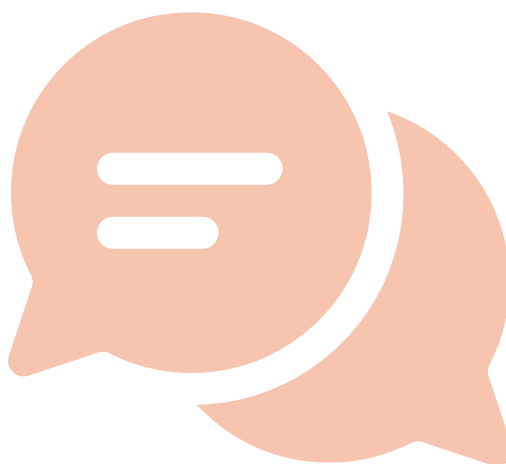
Aandeel personeelskosten in kostenstructuur verder toegenomen tot 74,4%

Uit figuur 16 blijkt dat in de sector het gewogen gemiddelde aandeel personeelskosten is toegenomen van 73,7% in 2020 naar 74,4% in 2021. Dit is in lijn met de stijging welke zichtbaar is in de formatie. Het aandeel dat aan huisvestingskosten en afschrijvingen is besteed is na stabiliteit in eerdere jaren, voor het eerst gedaald in 2021. De huisvestingskosten dalen van 5,9% in 2020 naar 5,6% in 2021 en de afschrijvingskosten dalen van 6,1% in 2020 naar 5,9% in 2021 respectievelijk. Dit kantelpunt laat zien dat eerdere investeringen in de huisvesting zijn vruchten afwerpt in de kostenbeheersing. Het aandeel van de overige personele kosten (dienstreizen, trainingen, personeelsuitjes en bijeenkomsten rondom jubilea en het afscheid van medewerkers) blijft dalen, van 4,0% in 2019 en 3,8% in 2020, naar 3,5% in 2021. Deze daling wordt net als in 2020 mede veroorzaakt doordat bepaalde personeel gebonden kosten vanwege COVID-19 niet of beperkt zijn gemaakt (dienstreizen, trainingen, personeelsuitjes en bijeenkomsten rondom jubilea en afscheid van medewerkers). Het aandeel van de overige kosten is na een daling in 2020 gestabiliseerd.

Figuur 16: Ontwikkeling kostenstructuur 2017 - 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

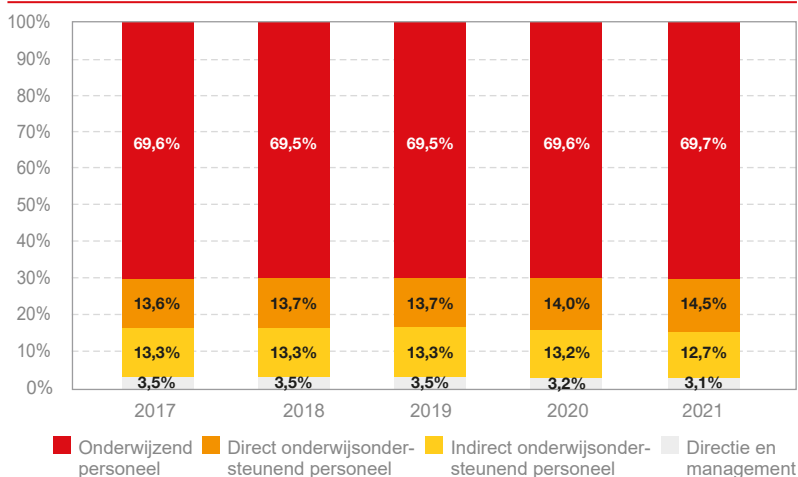
Aandeel kosten direct onderwijs- ondersteunend personeel gestegen

Net als in 2020 is de opbouw van de personeelskosten in 2021 gewijzigd. Dit komt doordat het aandeel van zowel onderwijzend als direct onderwijsondersteunend personeel is toegenomen. Het aandeel van de personeelskosten van onderwijzend personeel stijgt van 69,6% in 2020 naar 69,7% in 2021. Het aandeel van de personeelskosten van direct onderwijsondersteunend personeel stijgt van 14,0% in 2020 naar 14,5% in 2021. De stijging van het aandeel kosten onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel in de personeelskosten is in lijn met de stijging welke zichtbaar is in de formatie. Voor de ontwikkelingen in de formatie wordt verwezen naar tabel 10a. De stijging van het kosten aandeel direct onderwijsondersteunend personeel is te verklaren door de hogere inzet van bijvoorbeeld onderwijsassistenten. De onderwijsassistenten zijn voornamelijk ingezet om ondersteuning te bieden bij de corona achterstanden en het lerarentekort. De hoge inzet van direct onderwijsondersteunend personeel als oplossing voor het lerarentekort (structureel probleem) heeft als nadeel het incidentele karakter van de oplossing.

Het aandeel van het indirect onderwijsondersteunend personeel is voor het eerst sinds jaren gedaald van 13,2% in 2020 naar 12,7% in 2021. Dit is ook terug te zien in de formatie, tabel 10a laat voor indirect onderwijsondersteunend personeel en directie/management een lichte daling zien. Echter, rechtvaardigt deze lichte daling in de formatie niet de daling van het aandeel in kosten van het indirect onderwijsondersteunend personeel.

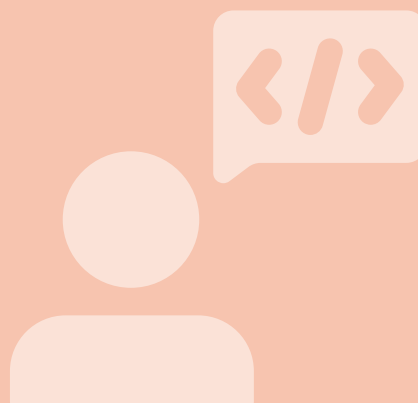
Het aandeel in kosten van het indirect onderwijsondersteunend personeel daalt door de procentuele stijging van het aandeel in kosten van het direct onderwijsondersteunend personeel en onderwijzend personeel. De daling van het aandeel in kosten van het indirect onderwijsondersteunend personeel is een binnen de sector gewenste ontwikkeling. Hetzelfde geldt voor de daling van het aandeel van de directie en management kosten ten opzichte van 2020.

Figuur 17: Ontwikkeling opbouw personeelslasten 2017 - 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

In tabel 10a is zichtbaar dat de formatie onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel in absolute zin met 1.677 fte (4,7%) is toegenomen. De formatie indirect onderwijsondersteunend personeel en directie/management is met 187 fte (-2,6%) afgenomen. In voorgaand jaar was bij de categorie indirect onderwijsondersteunend personeel en directie/management ook een daling zichtbaar. Per saldo is de personeelsformatie in 2021 met 3,5% toegenomen, wat de stijging van de personeelskosten in 2021 verklaart. Uit de nadere sector-analyse van de stijging van het aantal fte onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel blijkt dat het aantal fte voor het onderwijzend personeel in totaal met 1.332 fte en het direct onderwijsondersteunend personeel in totaal met 345 fte is gestegen in 2021, samen 1.677 fte. De toename van het aantal fte's "in loondienst" (1.496,2 fte) verklaart – met een aandeel van 89,3% van de totale mutatie in fte's – voor het overgrote deel de totale stijging van het aantal fte's, zie tabel 10b.

Tabel 10a: Ontwikkeling formatie 2020 – 2021

Functiegroepen	Formatie		Mutatie	
	2021	2020	Aantal	%
Onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel	37.349	35.672	1.677	4,7%
Indirect onderwijsondersteunend personeel en directie/ management	7.046	7.233	(-187)	-2,6%
Totaal	44.395	42.904	1.490	3,5%

Bron: Benchmark mbo 2020 – 2021

Tabel 10b: Ontwikkeling formatie 2020 – 2021

Functiegroepen Arbeidsverband	Formatie		Mutatie 2021 ten opzichte van 2020		Aandeel mutatie t.o.v. totale mutatie
	2021	2020	Aantal	%	%
Loondienst	35.29,6	33.795,4	1.496,2	4,4%	89,3%
Inhuur	2.100,6	1.890,8	209,8	11,1%	12,5%
Uitbesteding	163,8	178,5	-14,6	-8,2%	-0,9%
Detachering	207,5	-193,1	-14,5	7,5%	-0,9%
Totaal onderwijzend en onderwijsondersteunend personeel	37.348,6	35.671,1	1.676,9	4,7%	100%

Bron: Benchmark mbo 2020 – 2021

In 2021 een daling van 4,7% van het aantal studenten per fte onderwijzend personeel

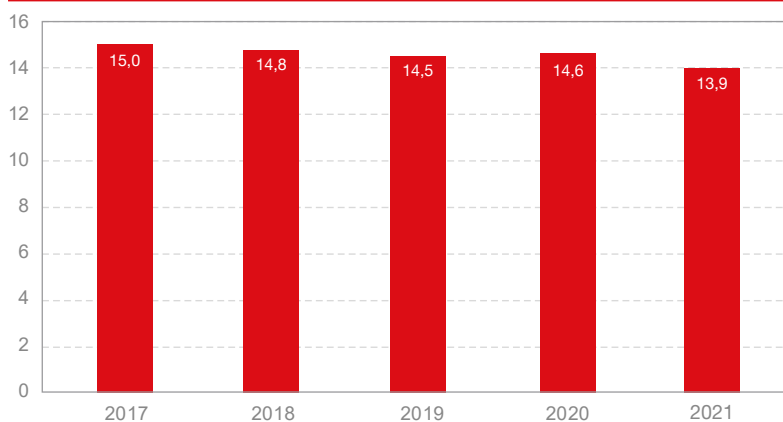
Het aantal studenten per fte onderwijzend personeel is in 2021 flink gedaald ten opzichte van 2020. Of anders gezegd: de sector heeft in 2021 meer onderwijzend personeel per student ingezet. Dit effect is het resultaat van een toename in het aantal fte onderwijzend personeel en een afname van het aantal studenten. In 2021 wordt gemiddeld 1 fte per 13,9 studenten ingezet ten opzichte van 1 fte per 14,6 studenten in 2020. De genoemde aantallen studenten zijn gewogen voor de leerweg van de student.

De daling in het aantal gewogen studenten per fte onderwijzend personeel betreft met name de ROC's en de vakscholen. De ROC's realiseren in 2021 ten opzichte van 2020 gemiddeld een daling van het aantal studenten per fte onderwijzend personeel van 15,1 naar 14,3 studenten. Bij de vakscholen was de daling van 14,3 naar 13,6 studenten per 1 fte onderwijzend personeel. De ROC's en vakscholen zetten in 2021 per student derhalve meer onderwijzend personeel in dan in 2020. Bij de AOC's is de inzet van onderwijzend personeel in vergelijking met de ROC's en vakscholen al hoger, hier is dan ook maar een lichte daling van het aantal studenten per fte onderwijzend personeel te zien. Namelijk 12 studenten per fte onderwijzend personeel in 2021 ten opzichte van 12,1 studenten in 2020.

Sinds 2020 is ook de benchmark 'aantal gewogen studenten per fte onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel' in deze rapportage opgenomen als graadmeter voor het primaire proces, zie figuur 18b. Ook hier is na een stijging in 2020, in het huidige jaar een daling zichtbaar. Dat betekent dat er in 2021 meer personeel per student in het primaire proces is ingezet. Dit wordt ondersteunt door de zichtbare stijging in de formatie en wordt versterkt door de lichte daling van aantal studenten. In 2021 wordt gemiddeld 1 fte per 11,5 studenten ingezet ten opzichte van 1 fte per 12,1 studenten in 2020. De genoemde aantallen studenten zijn gewogen voor de leerweg van de student.

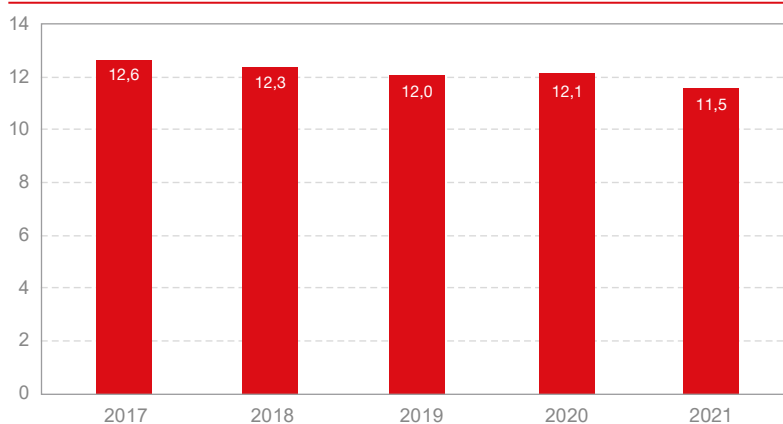
In figuur 19 is het aantal gewogen studenten per fte onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel per school zichtbaar. De spreiding varieert van 8,9 tot 13,6 in 2021, terwijl de spreiding in 2020 tussen de 8,2 en 14,8 lag. Dit betekent dat de spreiding en daarmee het verschil tussen de scholen kleiner wordt.

Figuur 18a: Ontwikkeling aantal gewogen studenten per fte onderwijzend personeel 2017 – 2021

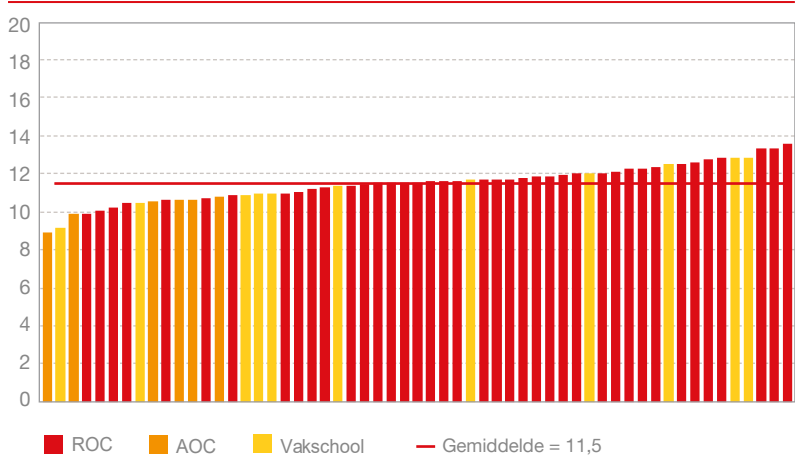
Bron: Benchmark mbo 2017 – 2021

Figuur 18b: Ontwikkeling aantal gewogen studenten per fte onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel 2017 – 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 – 2021

Figuur 19: Aantal gewogen studenten per fte onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel per school 2021

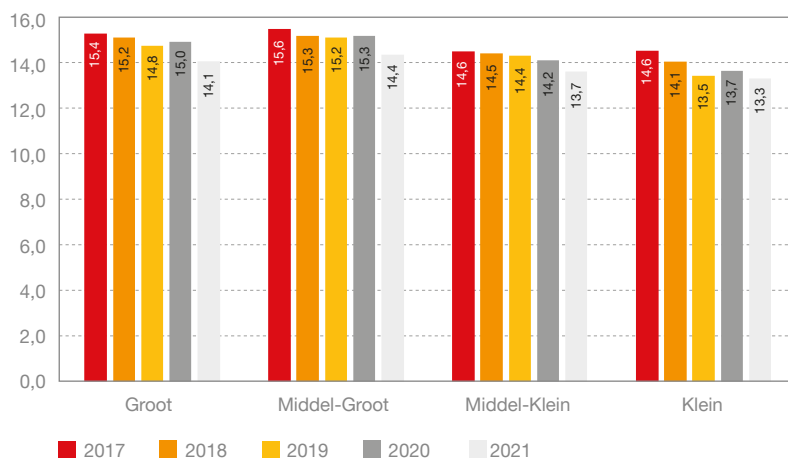

Bron: Benchmark mbo 2021

In figuur 20a is zichtbaar dat in elke grootteklasse het aantal gewogen studenten per fte onderwijzend personeel is gedaald. Dit betekent dat in elke grootteklasse er meer onderwijzend personeel per student is ingezet. Deze daling is het sterkst in de grootteklassen 'Groot' en 'Middel-Groot'.

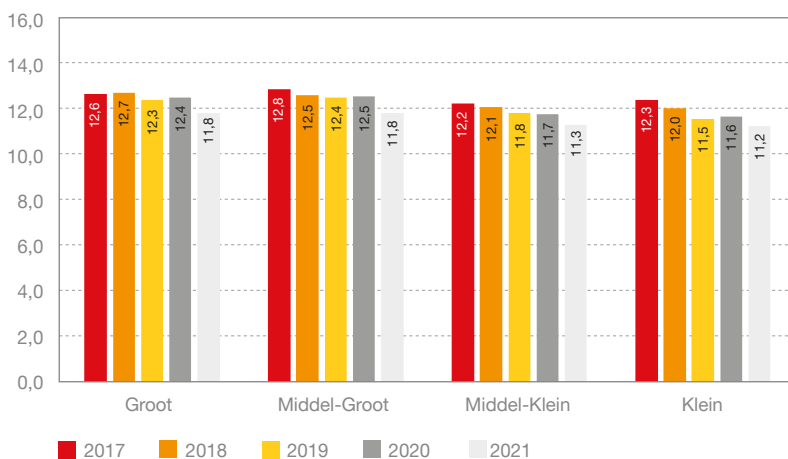
Ook in figuur 20b is deze daling zichtbaar. In iedere grootteklasse daalt het aantal gewogen studenten per fte onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel. Net zoals figuur 19, laat figuur 20b zien dat de spreiding tussen de scholen afneemt.

Figuur 20a: Aantal gewogen studenten per fte onderwijzend personeel per grootteklasse 2017 – 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 – 2021

Figuur 20b: Aantal gewogen studenten per fte onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel per grootteklasse 2017 – 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 – 2021

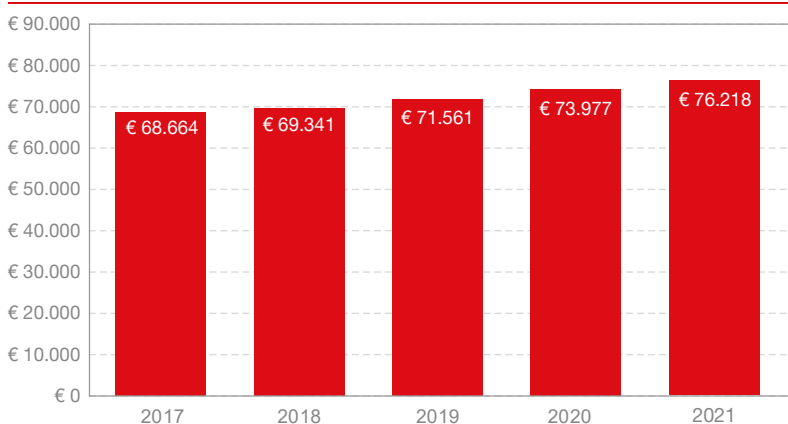
Stijging salariskosten per fte in loondienst conform loonontwikkelingen

De salariskosten per fte in loondienst zijn in 2021 met 3,0% gestegen tot € 76.218 (in 2020 bedroeg de stijging 3,4%). Deze stijging ligt in lijn met de cao-loonontwikkelingen in 2021. De salariskosten met betrekking tot periodieken is gecompenseerd door middel van verlof. Na jaren van een steeds grotere spreiding aan salariskosten per fte per school, is de spreiding in 2021 ten opzichte van 2020 kleiner geworden. De salariskosten per fte variëren per school van € 68.564 tot € 83.399 in 2021, terwijl de salariskosten per fte in 2020 tussen de € 65.381 en de € 83.032 lagen. De spreiding van de salariskosten per fte per school lijkt te zijn afgenomen.

De salariskosten per fte zijn bij alle typen onderwijs toegenomen, zie figuur 22. De salariskosten per fte zijn bij de AOC's met 4,2% het meest gestegen, gevolgd door de ROC's met 3,0% en de vakscholen met 2,4%. De vakscholen hebben net als in 2020, de hoogste gemiddelde salariskosten per fte binnen de sector.

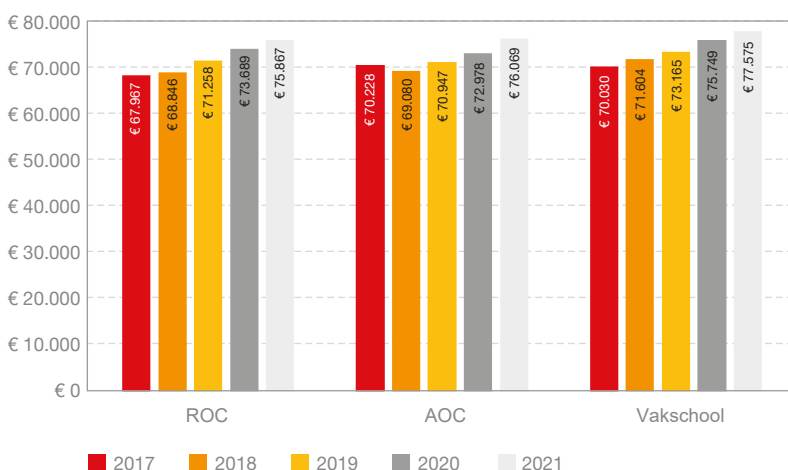
Figuur 23 toont dat de gemiddelde salariskosten per fte voor alle grootteklassen zijn toegenomen. De salariskosten per fte zijn bij de scholen in de grootteklasse 'Middel-Klein' met 3,6% het meest gestegen. De salariskosten per fte bij scholen in de grootteklasse 'Groot', 'Middel-Groot' en 'Klein' stijgen met 3,3%, met 2,4% en met 2,9% respectievelijk.

Figuur 21: Ontwikkeling salariskosten per fte in loondienst 2017 - 2021

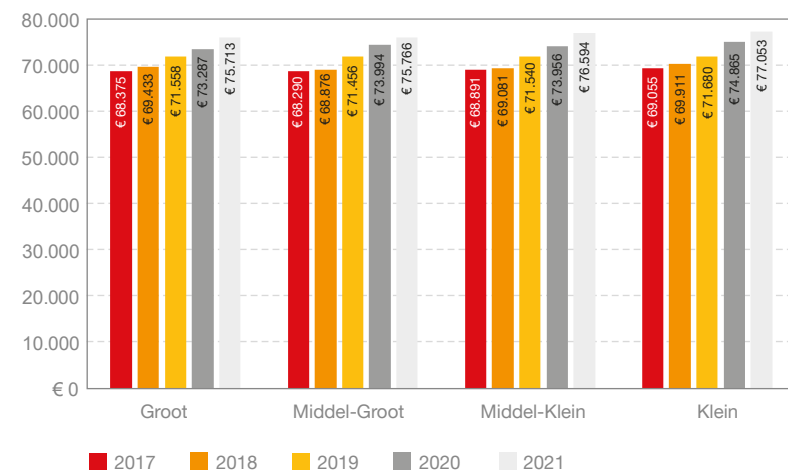
Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Figuur 22: Ontwikkeling salariskosten per fte in loondienst per type school 2017 - 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Figuur 23: Ontwikkeling salariskosten per fte in loondienst per grootteklasse 2017 - 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Aantal m² in de sector en huisvestingskosten per m² licht gestegen

Het aantal vierkante meters dat de mbo-scholen beschikbaar hebben voor het onderwijsproces of de ondersteuning daarvan is gestegen ten opzichte van 2020. Deze stijging blijft ook zichtbaar nadat er gecorrigeerd is voor de fusie van Wellantcollege, Helicon en Citaverde naar Yuverta in 2021 en de fusie van Nordwin en Aeres in 2020. Dit is zichtbaar in figuur 24 middels de markering. De waarde na correctie wordt weergegeven door de onderste waarde in de staaf en de waarde zonder correctie is boven de gehele staaf af te lezen. Deze stijging ligt in lijn met eerdere gedane investeringen in (nieuw) bouw.

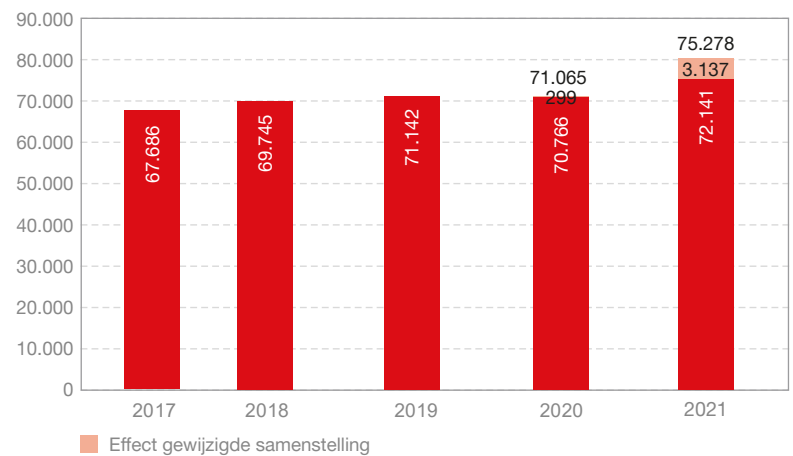
Aangezien het aantal vierkante meters beschikbaar voor onderwijs stijgt en het aantal gewogen studenten in 2021 daalt, is het aantal vierkante meters per gewogen student toegenomen van 9,0 in 2020 naar 9,2 in 2021. De spreiding tussen scholen, welke van 5,8 tot 20,8 vierkante meter per gewogen student loopt, is nagenoeg gelijk aan 2020 en blijft fors.

Vergelijkbaar met de voorgaande jaren is het aantal vierkante meters per gewogen student bij de ROC's beduidend lager dan bij de AOC's en de vakscholen. Het aantal vierkante meters per gewogen student bedraagt bij de ROC's 8,1, terwijl deze bij de AOC's en vakscholen, respectievelijk 12,7 en 11,2 bedragen. Het aantal vierkante meters per gewogen student stijgt bij de ROC's en de AOC's, maar blijft nagenoeg gelijk bij de vakscholen.

Bij de grootteklasse indeling zijn de verschillen in het aantal vierkante meters per gewogen student kleiner. Zo hebben scholen in de grootteklasse 'Groot' gemiddeld het laagst aantal vierkante meters per gewogen student, namelijk 8,1 en scholen in de grootteklasse 'Middel-Klein' gemiddeld het hoogst aantal vierkante meters per gewogen student (10,3).

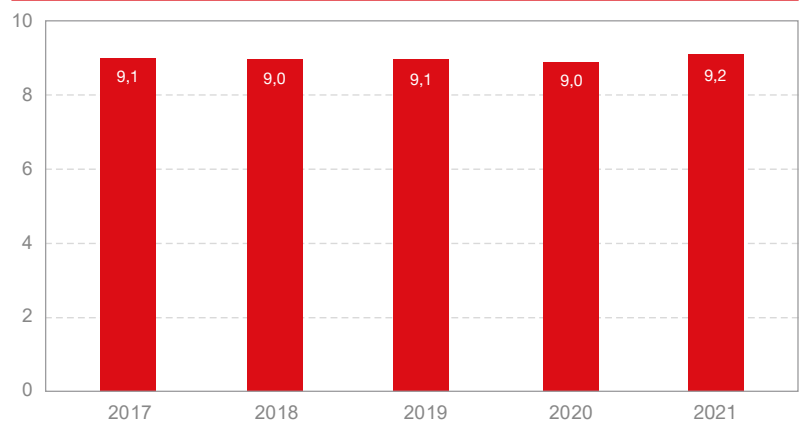
De boekwaarde van de gebouwen en terreinen van de scholen is in 2021, gecorrigeerd voor eerdergenoemde fusies, met -0,6% afgenomen van € 50.654.211 in 2020 naar € 50.328.867 in 2021.

Figuur 24: Ontwikkeling van gemiddeld aantal vierkante meters per school beschikbaar voor onderwijsproces of ondersteuning daarvan 2017 - 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Figuur 25: Aantal vierkante meters per gewogen student 2017 - 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Tabel 11: Opbouw huisvestingskosten 2017 - 2021

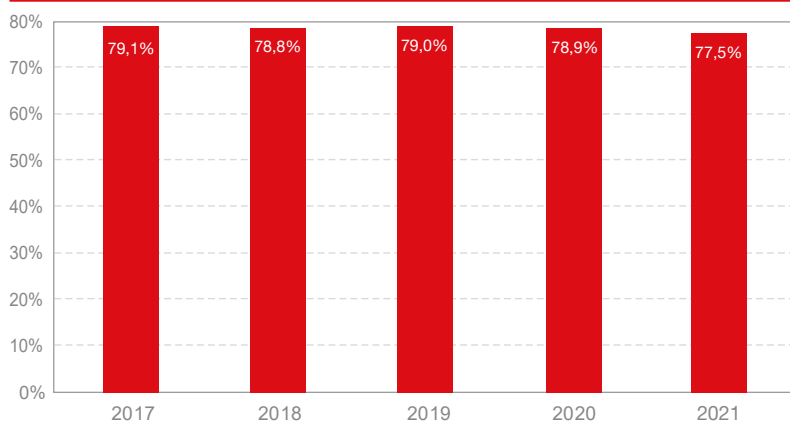
Opbouw huisvestingskosten	Sector 2017	Sector 2018	Sector 2019	Sector 2020	Sector 2021
Huur	22%	21%	21%	21%	21%
Verzekeringen	1%	1%	1%	1%	1%
Dotatie onderhoudsvoorziening	4%	4%	4%	3%	2%
Klein onderhoud en exploitatie	10%	10%	10%	10%	11%
Energie en water	10%	9%	10%	11%	11%
Schoonmaakkosten	5%	4%	4%	5%	4%
Heffingen	4%	4%	5%	5%	5%
Overige huisvestingslasten	4%	4%	4%	4%	4%
Afschrijving gebouwen	34%	34%	34%	35%	36%
Rentelasten (vastgoedgerelateerde deel)	7%	7%	7%	6%	5%
Totale huisvestingskosten	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

De gemiddelde WOZ-waarde van de gebouwen per school is 1,8% gestegen in 2021 ten opzichte van 2020.

De kosten per vierkante meter zijn in 2021 gestegen van € 125 in 2020 naar € 127 in 2021. In tabel 11 is de opbouw van de huisvestingskosten zichtbaar. De onderverdeling van de kosten in 2021 is stabiel gebleven ten opzichte van 2020. Wel zijn de effecten van economische ontwikkelingen zichtbaar, zoals een daling in het aandeel van de rentelasten (vastgoed gerelateerd deel) als gevolg van lage rentes, en een stijging in het aandeel van energie en water als gevolg van stijgende energieprijzen.

Figuur 26: Aandeel vierkante meters in eigendom 2017 – 2021

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Aandeel ICT-kosten gelijk gebleven

Het aandeel ICT-kosten van de totale kosten in 2021 is gelijk gebleven ten opzichte van 2020. De totale ICT-kosten zijn echter in absolute zin toegenomen ten opzichte van € 274,2 miljoen in 2020 naar € 296,8 miljoen in 2021. Het aandeel ICT-kosten in de totale kosten is gelijk gebleven, maar de spreiding onder de scholen neemt wel af. Deze spreiding lag in 2020 tussen 2,4% en 7,8% (met uitschieters naar 8,3% en 8,8% en een negatieve uitschieter naar 1,4%), terwijl de spreiding in 2021 tussen de 2,0% en 7,2% ligt (zonder noemenswaardige uitschieters in positieve of negatieve zin). Deels komt deze spreiding door de aard van de opleidingen van de scholen, maar het geeft ook aan dat scholen een divers ICT-beleid hebben. Ook speelt mogelijk een rol dat verschillende kosten onder verschillende posten worden geschaard, zo vallen kosten soms onder ICT kosten en soms onder personele kosten.

De gemiddelde personele lasten van ICT-personeel zijn met 4,1% gestegen van € 67.868 in 2020 naar € 70.645 in 2021.

In 2021 is de ICT-monitor mbo uitgebracht. Uit deze enquête volgt dat het aandeel inhuur en uitbesteding van de totale ICT-kosten stijgt omdat scholen in 2021 veel gebruik hebben gemaakt van inhuur en detachering. Hoewel het aandeel inhuur en uitbesteding in de ICT-kosten constant is gebleven ten opzichte van 2020, zijn in 2021 de kosten van inhuur en uitbesteding in absolute waarde gestegen ten opzichte van 2020.

Daarnaast is in de ICT-monitor mbo zichtbaar dat de organisatie van de ICT de laatste jaren weinig veranderd. Ook wordt in de ICT-monitor mbo vermeld dat de tevredenheid over de ICT echter wel langzaam toeneemt. Zo wordt in de ICT-monitor mbo voorzichtig geconcludeerd dat de ICT-basis intussen echt op orde is. Wellicht dat dit bijdraagt aan de stabiliteit van het aandeel ICT in de totale kosten.

Tabel 12: Kengetallen ICT 2017 - 2021

Kengetal/indicator	2017	2018	2019	2020	2021
Aandeel ICT in totale kosten	4,9%	5,1%	5,1%	5,2%	5,2%
Activeringsgrens activa	€ 1.659	€ 1.695	€ 1.762	€ 1.906	€ 1.992
Personele last personeel ICT in loondienst	€ 61.710	€ 64.102	€ 66.897	€ 67.868	€ 70.645
Aandeel van de totale formatiekosten dat aan ICT wordt besteed	3,0%	3,1%	3,0%	3,0%	3,0%

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Tabel 13: Opbouw ICT-kosten 2017 - 2021

Categorie	2017	2018	2019	2020	2021
Aandeel personele ICT kosten (inclusief detacheringen)	32,2%	32,3%	31,3%	31,5%	31,8%
Aandeel inhuur en uitbesteding	13,2%	14,2%	13,1%	11,8%	11,8%
Aandeel hardware	18,0%	18,1%	17,7%	18,0%	17,2%
Aandeel softwarekosten	25,3%	24,9%	25,4%	26,0%	28,7%
Aandeel datacommunicatie	6,6%	6,1%	7,5%	8,1%	6,3%
Aandeel telefonie	3,7%	3,4%	3,1%	3,0%	2,7%
Aandeel organisatiekosten	1,0%	1,0%	1,9%	1,6%	1,5%
Aandeel afschrijvingen ICT en telefonie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Bijlagen

Bijlage A: Begripsomschrijvingen en aantal scholen in financiële benchmark

Tabel A-1: Begripsomschrijving

Begrip	Omschrijving
Rentabiliteit	Het resultaat van de gewone bedrijfsvoering als percentage van de baten van de gewone bedrijfsvoering; omvat resultaat mbo, educatie, contractactiviteiten en andere diensten.
Solvabiliteit	Het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen (solvabiliteit I).
Liquiditeit	Vlottende activa gedeeld door de kortlopende schulden (current ratio).
Signaleringsgrenzen	Grenswaarden die het ministerie van OCW hanteert voor de risicobepaling.
Vierkante meters	In relatie tot huisvestingskosten: vierkante meters beschikbaar voor het onderwijsproces of ter ondersteuning daarvan.

Bron: Benchmark mbo

Tabel A-2: Aantal aan de benchmark deelnemende scholen per type

Kengetal/indicator	2017	2018	2019	2020	2021
ROC	42	41	40	40	40
AOC	10	9	9	8	6
Vakschool	10	10	11	11	11
Totaal aantal deelnemers benchmark	62	60	60	59	57
Totaal aantal mbo-scholen	64	61	60	60	57
Deelname aan mbo Benchmark	97%	98%	100%	98%	100%

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

Tabel A-3: Aantal aan de benchmark deelnemende scholen per grootteklasse

Grootteklasse in rijksbijdrage per jaar	2017	2018	2019	2020	2021
Klasse: Klein	16	15	15	14	13
Klasse: Middel-Klein	16	14	13	13	12
Klasse: Middel-Groot	14	14	14	14	15
Klasse: Groot	16	17	18	18	17
Totaal	62	60	60	59	57

Bron: Benchmark mbo 2017 - 2021

In de benchmark mbo 2021 zijn van 57 scholen de gegevens ontvangen.

De namen van de deelnemende scholen zijn opgenomen in de figuren in bijlage C.

Bijlage B: Onderzoeksverantwoording

De financiële benchmark mbo wordt door PwC uitgevoerd in opdracht van en in samenwerking met de MBO Raad.

PwC maakt gebruik van gegevens uit het Elektronisch Financieel Jaarverslag (EFJ), door de scholen aangeleverd via het XBRL Onderwijs Portaal OCW / DUO. Deze gegevens worden aangevuld door de scholen die aan de benchmark deelnemen en via een uploadsysteem bij PwC aangeleverd. De gegevens die in de benchmark zijn gebruikt, zijn door PwC gestructureerd en gevalideerd maar er is geen accountantscontrole uitgevoerd. De scholen blijven verantwoordelijk voor de kwaliteit van de aan PwC aangeleverde gegevens.

De gestructureerde en gevalideerde gegevens zijn door PwC verwerkt tot spiegelrapportages voor de individuele scholen en tot het sectorbeeld in deze rapportage. De op basis van de geanalyseerde gegevens geformeerde bevindingen in dit sectorrapport zijn in samenwerking met de MBO Raad tot stand gekomen.

De financiële benchmark is zoveel mogelijk toegespitst op het mbo. Eventuele andere activiteiten van de scholen zijn buiten beschouwing gebleven, behalve als de kengetallen niet uit te splitsen waren. Dit is het geval bij de rentabiliteit, solvabiliteit, liquiditeit en huisvestingskosten per vierkante meter; deze kengetallen hebben dan ook betrekking op de gehele school.

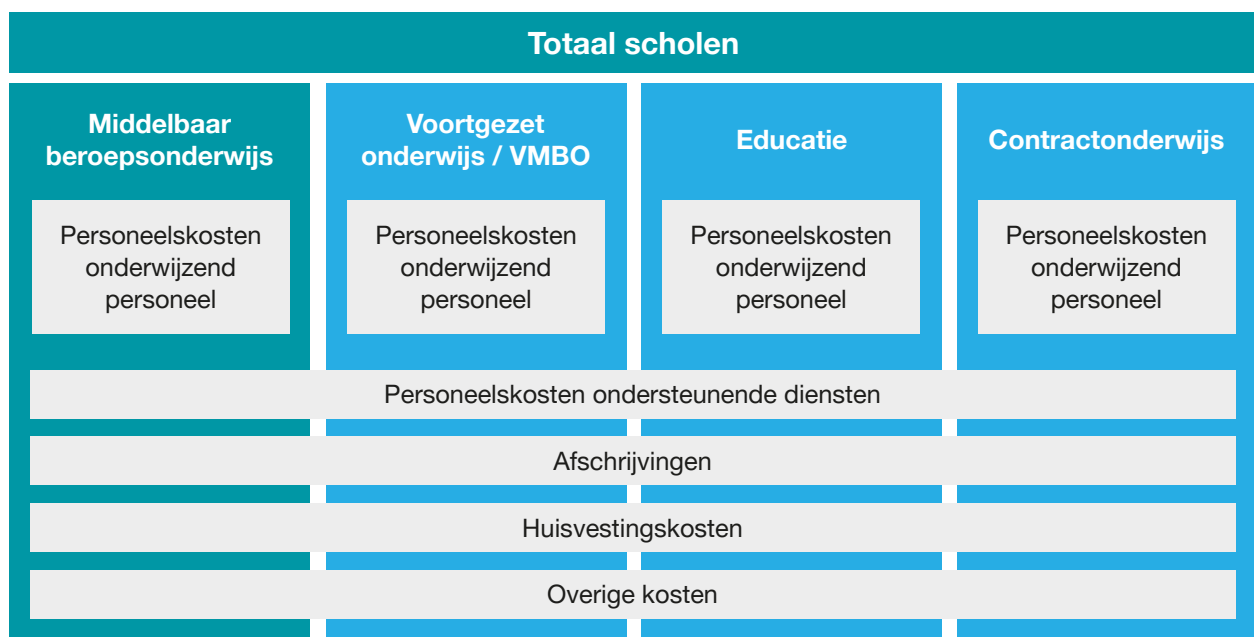
Om tot een toerekening van kosten aan het mbo te komen, hebben de scholen zelf de kosten van het onderwijzend personeel gesplitst. De andere personeelskosten zijn door PwC toegerekend op basis van het aandeel mbo in de rijksbijdrage van de school.

De sectorcijfers in dit rapport zijn – tenzij anders vermeld – de ongewogen gemiddelden van alle aan de benchmark deelnemende scholen. De scores van de scholen zijn gesommeerd en door het totaal aantal deelnemende scholen (57) gedeeld, zonder rekening te houden met de omvang van de school. Die keuze is gemaakt omdat het in de benchmark gaat om de prestaties van de school, ongeacht de omvang.

Indien absolute aantallen (zoals de hoogte van de rijksbijdrage) over meerdere jaren zijn vergeleken, is de vergelijking gebaseerd op het aantal scholen dat in alle betreffende jaren aan de benchmark heeft deelgenomen. Dit is gedaan om te voorkomen dat mutaties moeten worden toegeschreven aan een verschil in aantallen scholen.

Daar waar in het rapport een verschil wordt benoemd, wordt bedoeld op een statistisch significant verschil bij een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Dit betekent dat de kans dat het verschil op toeval berust kleiner is dan 5%.

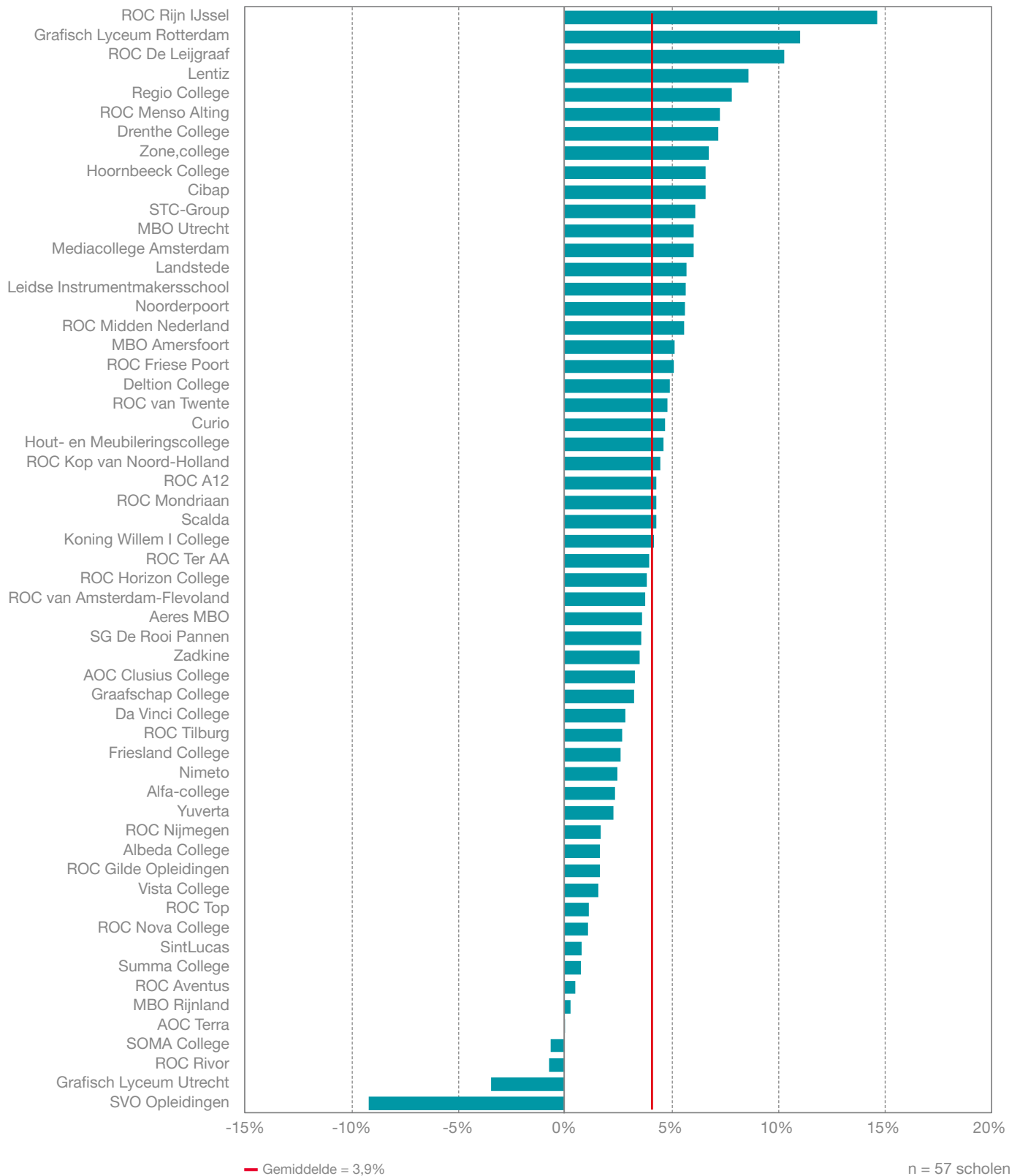
Figuur B-1: Schematische opbouw kosten

Bron: Benchmark mbo

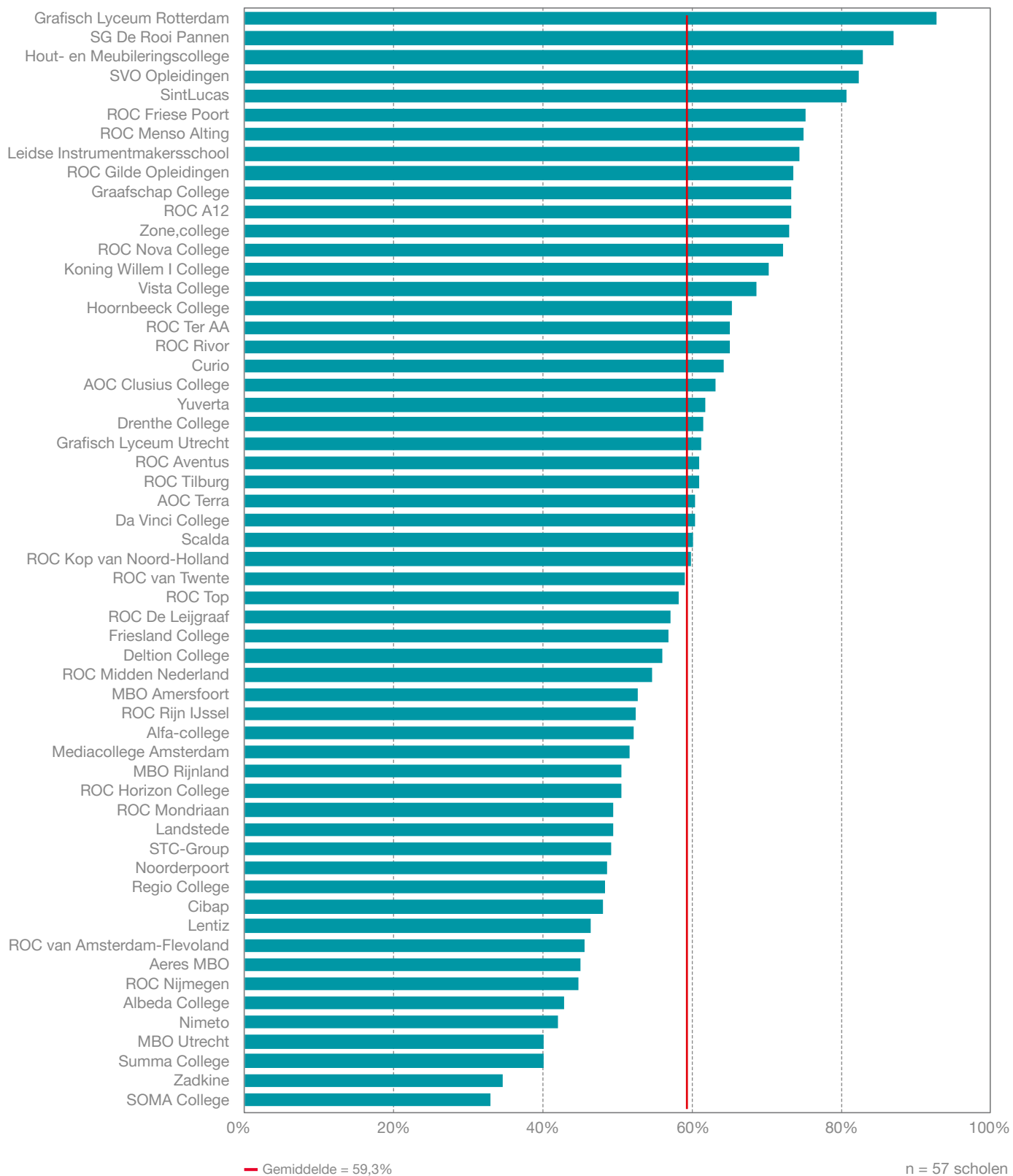
Bijlage C: Financiële positionering mbo-scholen

Tabel C-1: Rentabiliteit 2021

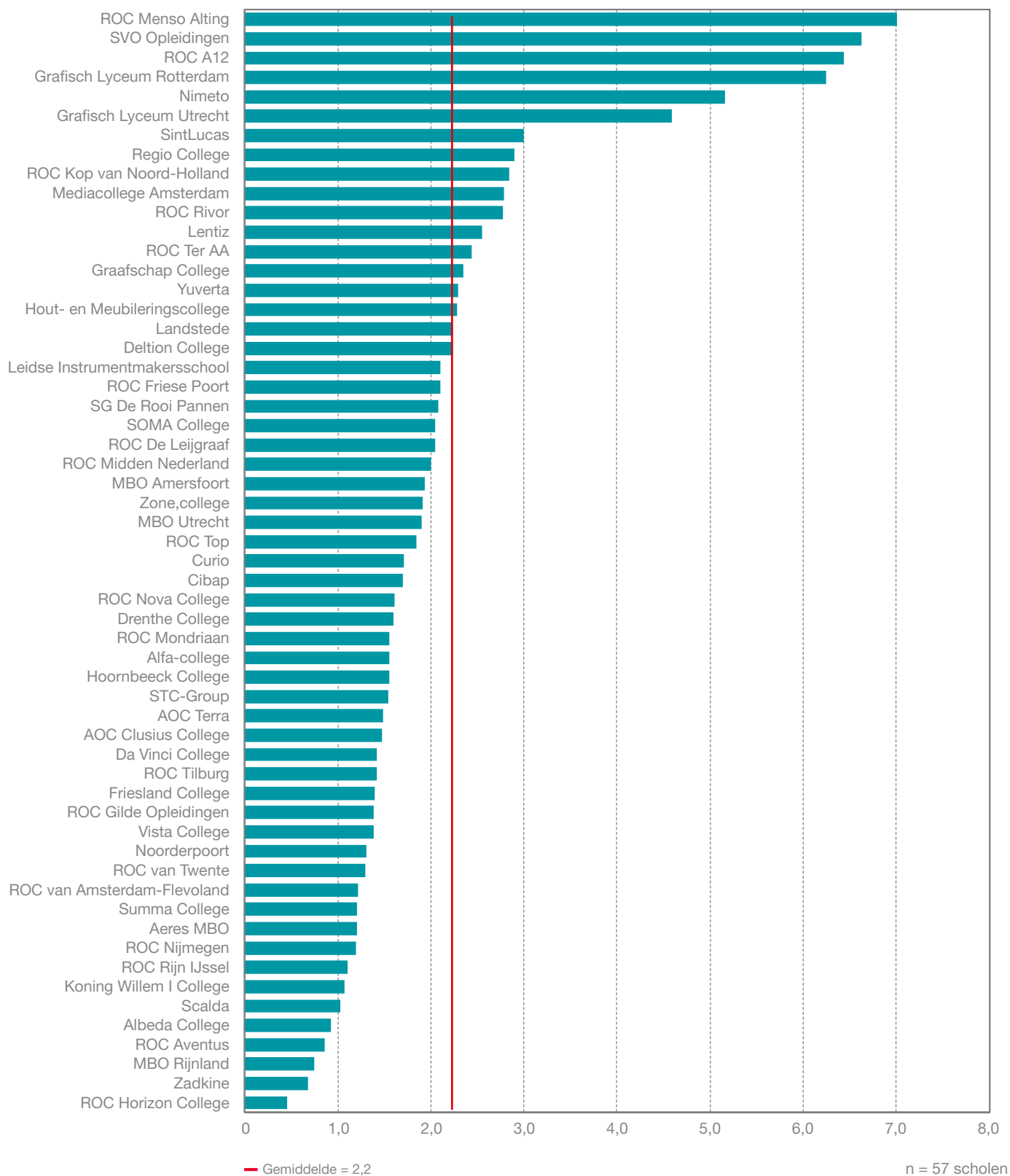
Bron: Benchmark mbo 2021

Tabel C-2: Solvabiliteit I 2021

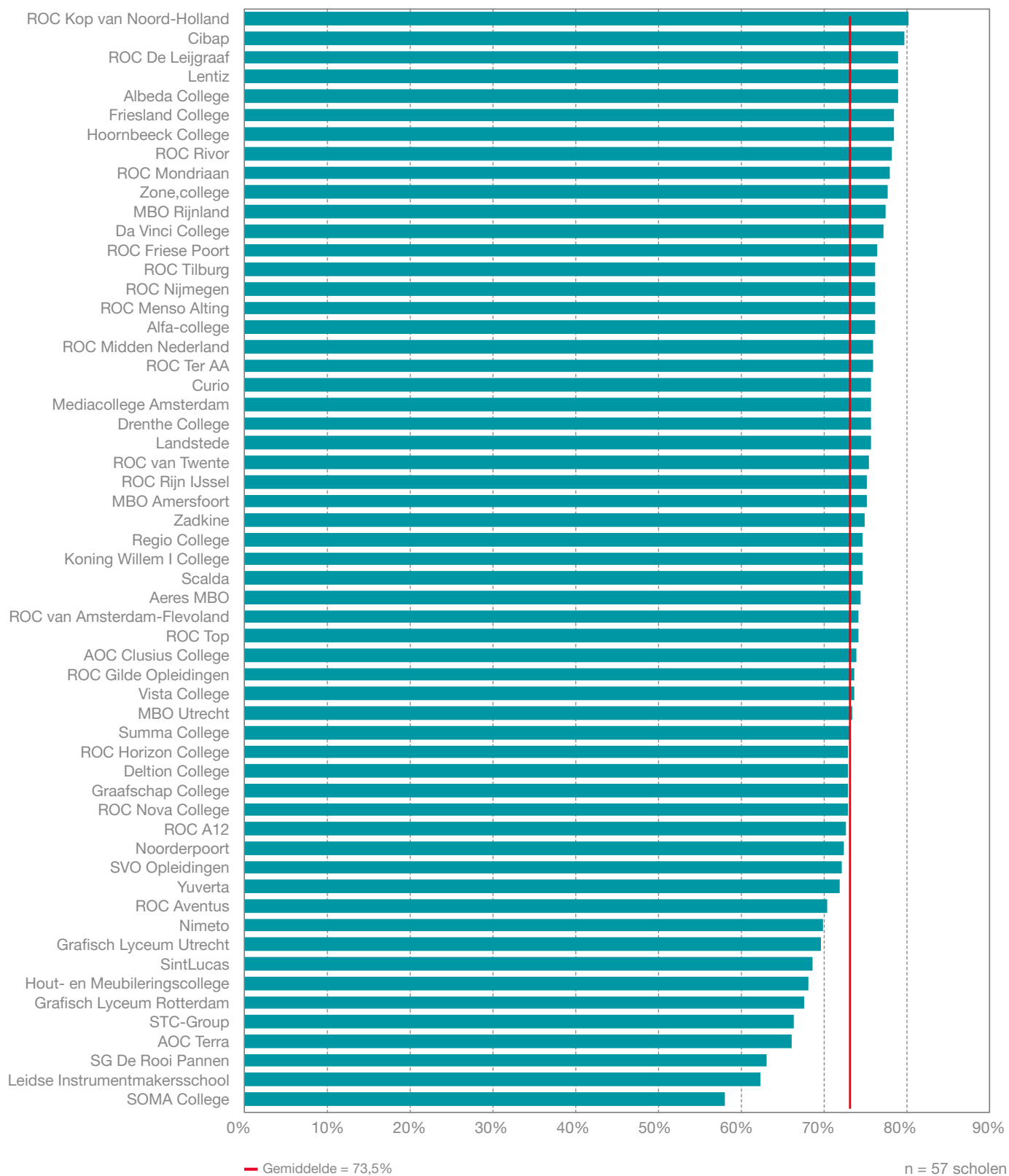
Bron: Benchmark mbo 2021

Tabel C-3: Liquiditeit 2021

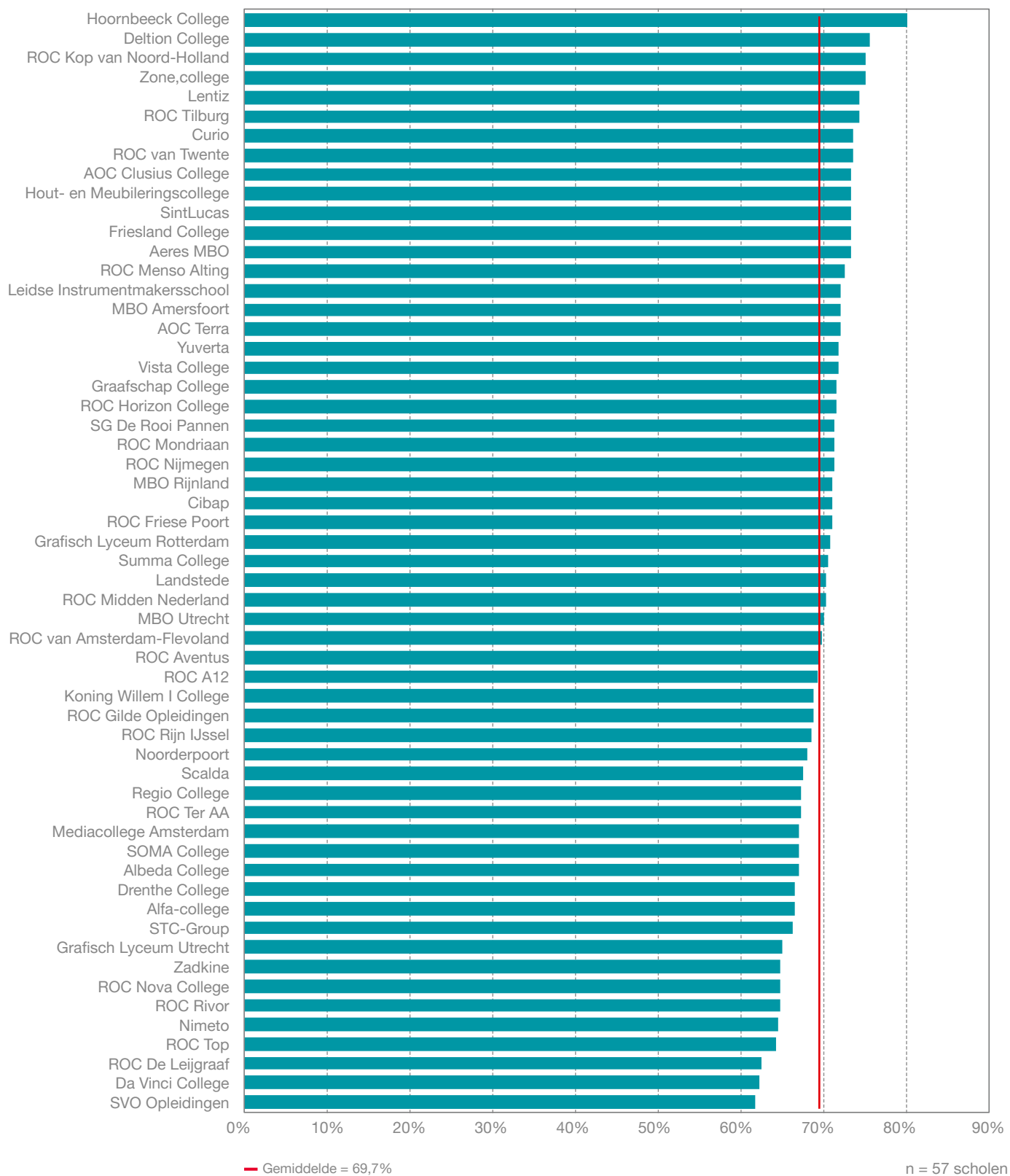
Bron: Benchmark mbo 2021

Tabel C-4: Personeelskosten ten opzichte van de totale lasten van de school in 2021

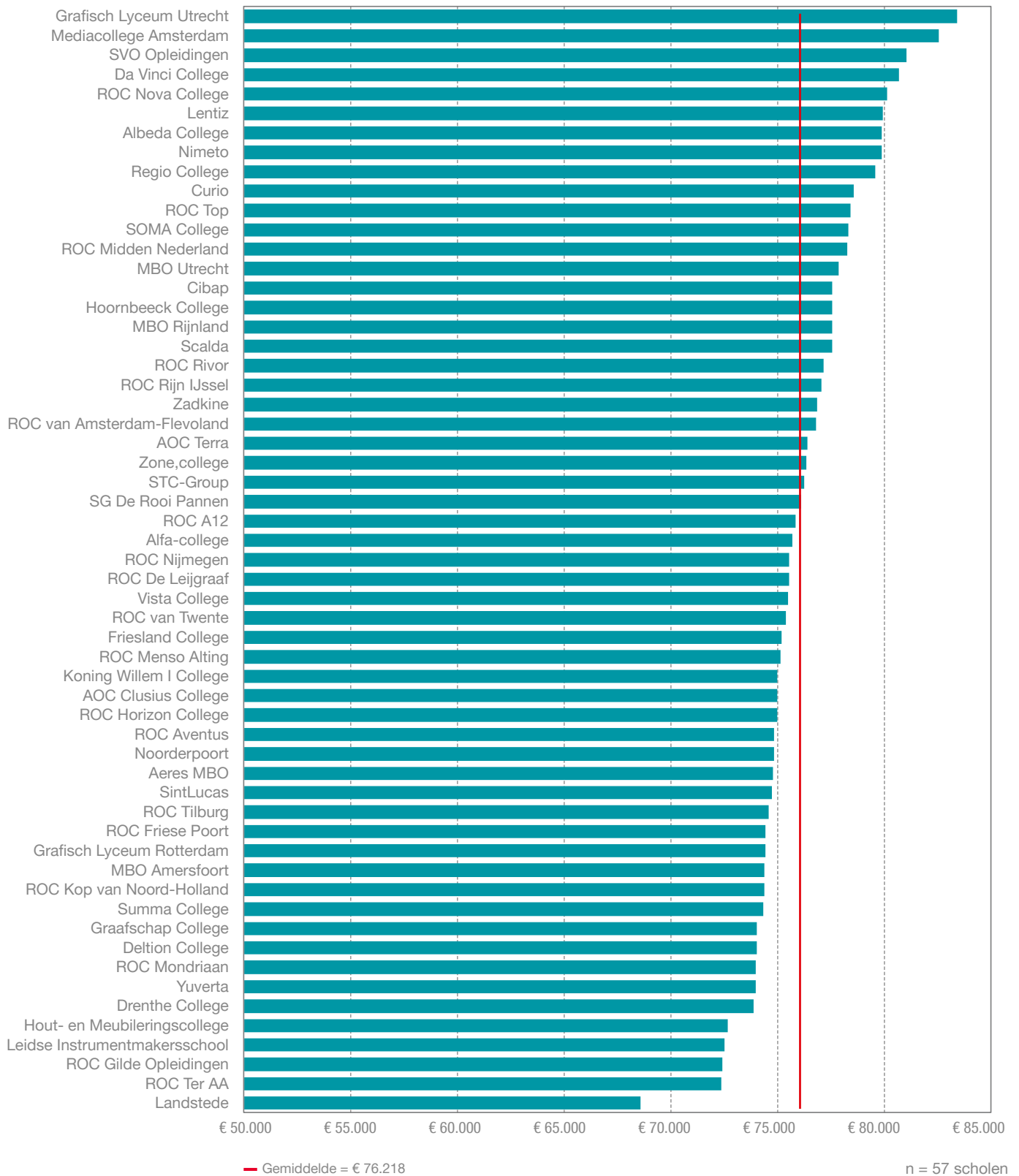
Bron: Benchmark mbo 2021

Tabel C-5: Personeelskosten onderwijzend personeel ten opzichte van de totale personeelskosten beroepsonderwijs in 2021

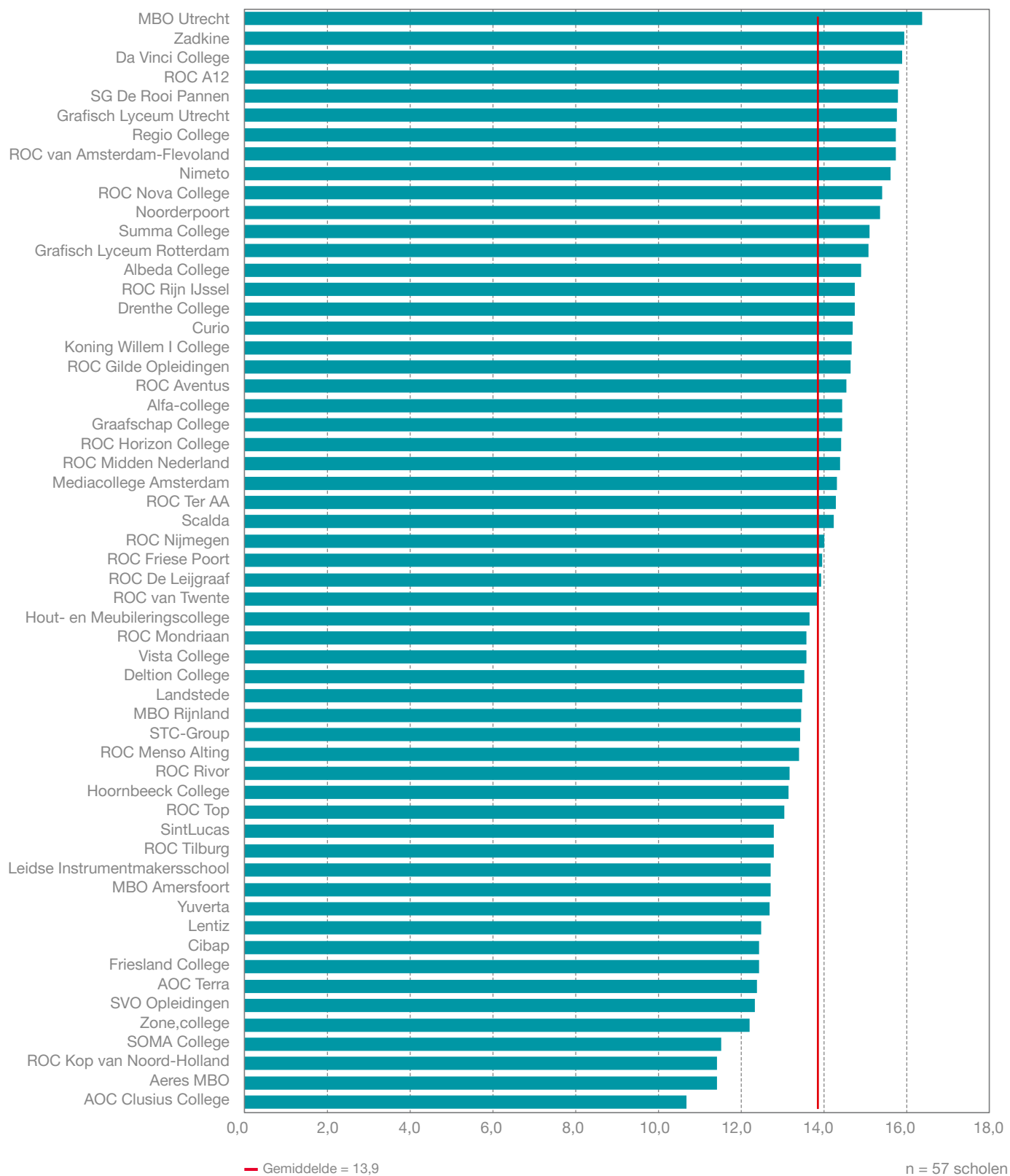
Bron: Benchmark mbo 2021

Tabel C-6: Personeelskosten per fte in loondienst beroepsonderwijs in 2021

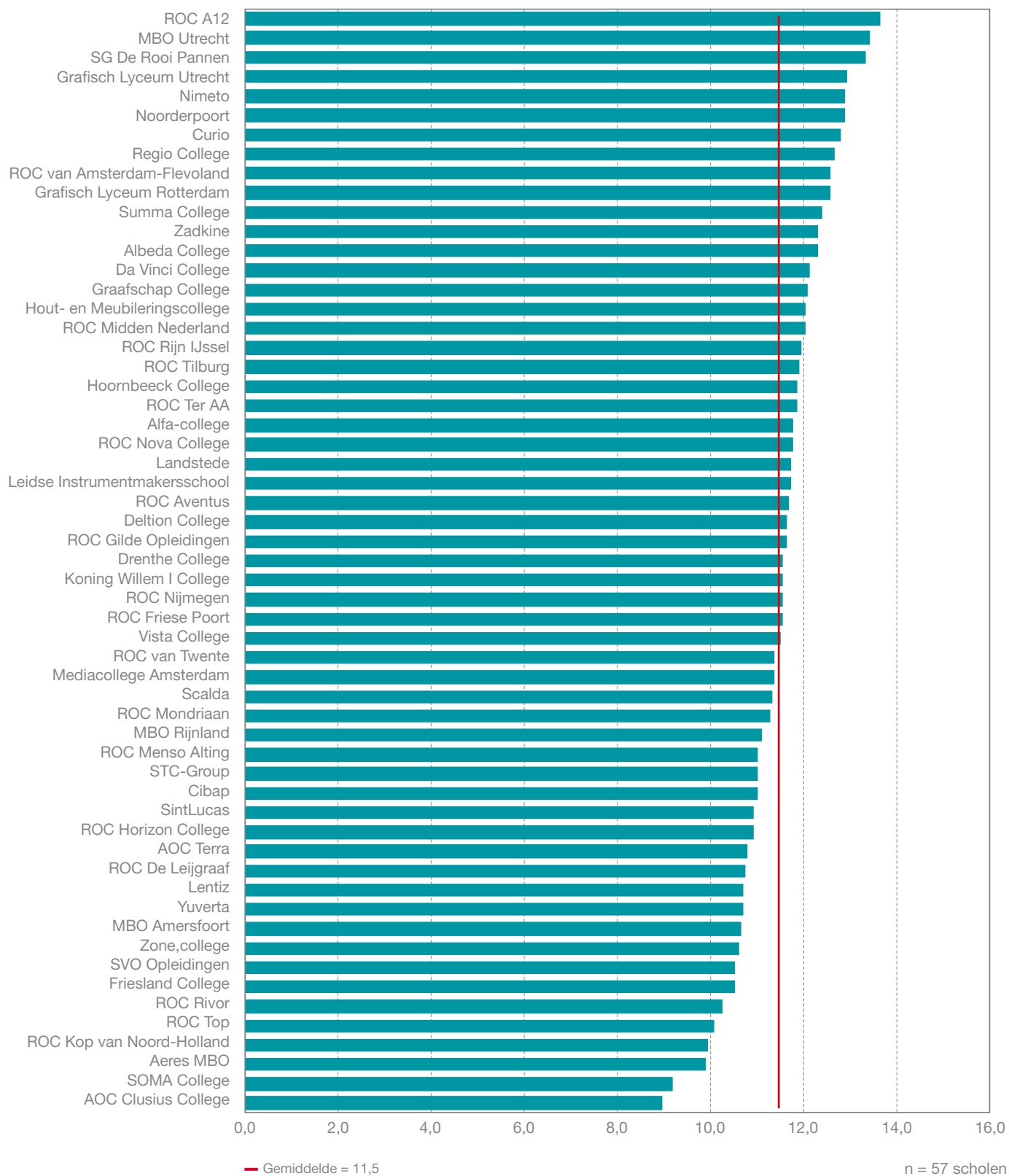
Bron: Benchmark mbo 2021

Tabel C-7: Aantal gewogen studenten per fte onderwijzend personeel in 2021

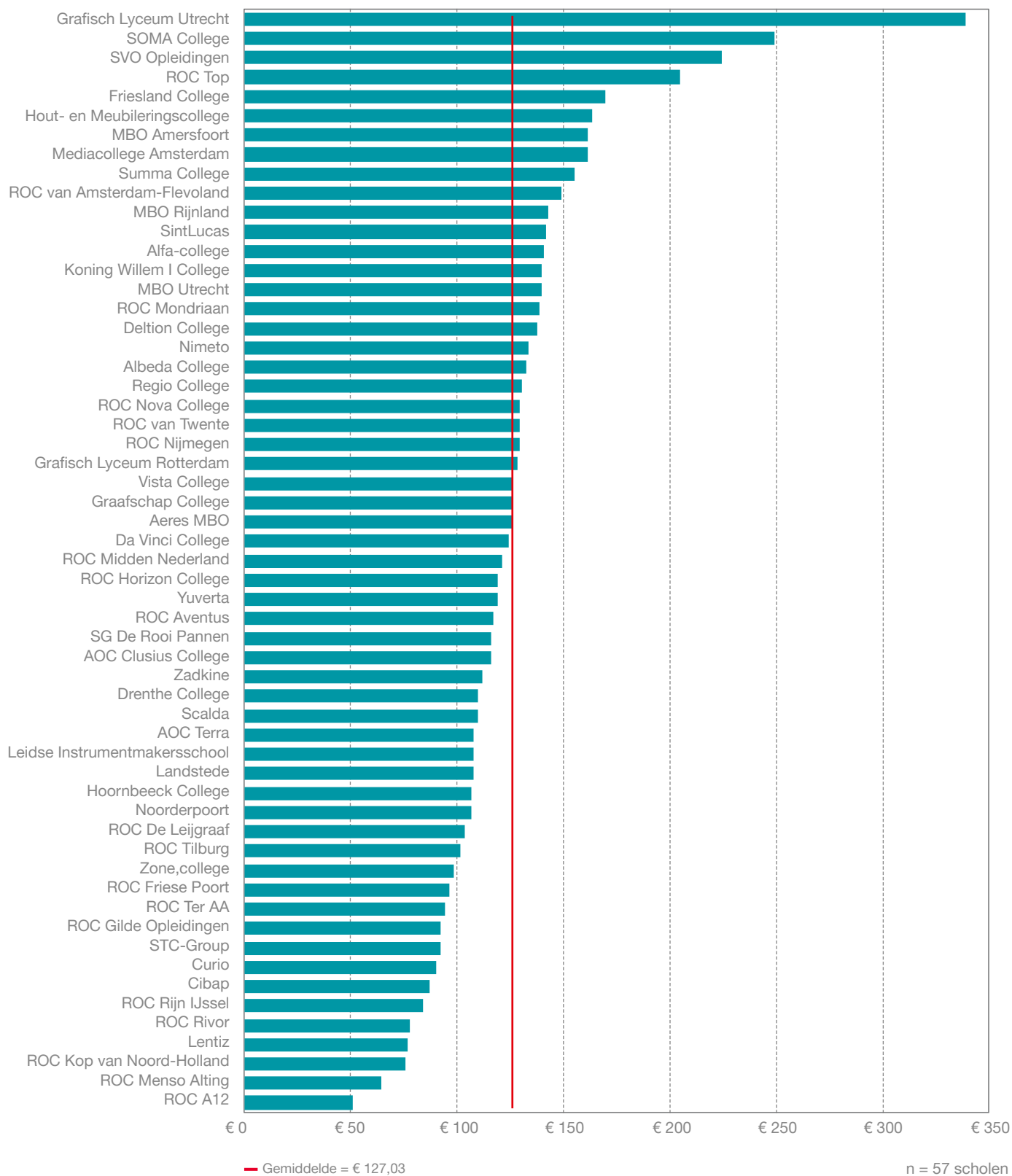
Bron: Benchmark mbo 2021

Tabel C-8: Aantal gewogen studenten per fte onderwijzend en direct onderwijsondersteunend personeel in 2021

Bron: Benchmark mbo 2021

Tabel C-9: Huisvestingskosten per m² in 2021

Bron: Benchmark mbo 2021

© 2022 Benchmark mbo. Alle rechten voorbehouden.

MBO Raad

 Postbus 2051, 3440 DB Woerden

 (0348) 75 35 00

 info@mboraad.nl

In samenwerking met PwC

Fotografie: WorldSkills Netherlands